

Česká zemědělská univerzita

Provozně ekonomická fakulta
Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce
Inflace v ČR
(před a po vstupu do EU)

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. Ing. Alexandr Soukup, CSc.

Autor:

Bc. Ondřej Křižanovič

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Inflace v ČR (před a po vstupu do EU)" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Dále jsem vycházel se své bakalářské práce se stejnojmenným problémem. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24.3.2011

.....

Poděkování

Na prvním místě děkuji vedoucímu diplomové práce Doc. Ing. Alexandrovi Soukupovi, CSc. za jeho odbornou pomoc, kterou mi věnoval při vypracování této diplomové práce.

Dále bych na tomto místě rád poděkoval všem, kteří mi byli ochotni poskytnout odborné informace k vypracování této práce.

Inflace v ČR
(před a po vstupu do EU)

Inflation in the Czech Republic
(before and after entry into EU)

Souhrn

Tato diplomová práce je zaměřena na problematiku Inflace jako takové. Jaké je postavení inflace v rámci makroekonomických ukazatelů a jak ovlivňuje jejich vývoj. Dále je zaměřena na vývoj inflace v České republice a států Evropské unie, jejíž je Česká republika již nedílnou součástí.

Diplomová práce je rozdělena do tří základních částí a několik podkapitol.

První část této práce je zpracována teoreticky. Je zde vysvětlena podstata inflace a s tím spojená tematika reálných a nominálních důchodů. Další nedílnou součástí je také objasnění tematiky dezinflace a deflace. Dále jak se inflace měří a s tímto tématem spojené indexy. Práce také objasní stupně inflace, její formy, jaké má inflace důsledky a příčiny a také kdo spravuje inflaci v ČR, jak s ní tento subjekt bojuje a jaké používá nástroje.

V druhé části je rozdělena na samotnou analýzu inflace. Tato část je dále rozdělena na další dvě kapitoly. V první kapitole je podrobně zachycen vývoj inflace v ČR a také státech Evropské unie. Jsou zde zachyceny nejdůležitější milníky vývoje inflace před vstupem a po vstupu České republiky do EU. Na závěr této kapitoly je shrnut současný vývoj inflace v ČR a EU a závěr, zda vstup ČR do EU ovlivnil vývoj inflace. Ve druhé kapitole je shrnut vývoj inflace dvou největších ekonomik světa, a to Číny a USA. Opět jsou zde vyzdvihnuty milníky v historii inflace těchto států. Ke konci této kapitoly je porovnání těchto dvou států spolu s EU a zachyceny určité společné tendence.

Klíčová slova

Inflace, dezinflace, deflace, cena, index spotřebitelských cen, deflátor HDP, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, plovoucí kurz

Summary

This thesis is focused on Inflation's questions. frame of European Union with a special concern on inflation and its impact on the national economy and possible solutions.

The thesis is divided into two sections. The first one explains inflation related terminology, the subject of inflation itself and its definition, how the inflation is measured and a role of inflationary indexes. Subsequently interprets phases, forms, causes and results of inflation, particularly how inflation is treated in the Czech Republic and which anti inflationary measures are used.

The second section focuses on trend of prices in the Czech Republic. It examines the trends of the both periods – before and after the Czech Republic joined the European Union. The search results in comparison of inflation trends in the Czech Republic and the European Union and interpretation whether the inflation in the Czech Republic has been influenced by the entry to the European Union.

Key words

Inflation, disinflation, deflation, price, consumer price index, GDP deflator, gross domestic index, unemployment, floating index

Obsah

1.	Úvod.....	- 11 -
2.	Cíl práce a metodika	- 12 -
3.	Inflace jako makroekonomický jev.....	- 13 -
3.1.	Definice inflace	- 13 -
3.1.1.	Cenová hladina	- 13 -
3.1.2.	Nominální a reálný důchod	- 13 -
3.2.	Definice deflace	- 14 -
3.2.1.	Problémy deflace.....	- 14 -
3.3.	Definice dezinflace.....	- 15 -
3.4.	Měření inflace	- 15 -
3.4.1.	Míra inflace	- 15 -
3.4.2.	Cenové indexy.....	- 15 -
3.5.	Formy inflace	- 19 -
3.5.1.	Otevřená inflace	- 19 -
3.5.2.	Potlačená inflace.....	- 19 -
3.5.3.	Skrytá inflace.....	- 19 -
3.6.	Stupně inflace.....	- 20 -
3.6.1.	Mírná inflace	- 20 -
3.6.2.	Pádivá inflace	- 20 -
3.6.3.	Hyperinflace	- 21 -
3.7.	Příčiny inflace	- 22 -
3.7.1.	Poptávková inflace	- 22 -
3.7.2.	Nabídková inflace.....	- 24 -
3.7.3.	Setrvačná inflace	- 25 -
3.8.	Důsledky inflace.....	- 27 -
3.8.1.	Vliv inflace na reálné důchody.....	- 27 -
3.8.2.	Vliv inflace na hodnotu peněz.....	- 28 -
3.8.3.	Vliv inflace na reálnou hodnotu bohatství	- 28 -
3.8.4.	Vliv inflace na ekonomickou aktivitu obyvatel	- 28 -
3.8.5.	Vliv inflace na životní úroveň obyvatel	- 28 -
3.8.6.	Ostatní vlivy	- 28 -
3.9.	Protiinflační politika.....	- 29 -
3.9.1.	Regulace agregátní poptávky	- 29 -
3.9.2.	Monetární restrikce a fiskální restrikce	- 30 -
3.9.3.	Odstranění očekávání	- 31 -
3.9.4.	Důchodová politika	- 31 -
3.10.	Vztah inflace a nezaměstnanosti – Phillipsova křivka.....	- 31 -
3.10.1.	Upravená Phillipsova křivka	- 32 -
3.10.2.	Phillipsova křivka rozšířená o očekávání.....	- 33 -
4.	Vývoj inflace v ČR a v západní Evropě	- 35 -
4.1.	Průměrný roční index.....	- 35 -
4.2.	Vývoj inflace od roku 1990 do roku 1994	- 36 -
4.3.	Vývoj inflace roku 1995.....	- 37 -
4.4.	Vývoj inflace v roce 1996	- 37 -
4.5.	Vývoj inflace v roce 1997	- 37 -
4.5.1.	Vývoj inflace v zemích „východního bloku“	- 38 -

4.6.	Inflace v roce 1998 a cílování inflace	- 38 -
4.7.	Vývoj inflace od roku 1999 do roku 2002	- 41 -
4.8.	Vývoj inflace v roce 2003	- 42 -
4.9.	Vývoj inflace po vstupu do EU	- 42 -
4.9.1.	Harmonizovaný index spotřebitelských cen.....	- 43 -
4.10.	Vývoj inflace v roce 2004	- 44 -
4.10.1.	Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU25.....	- 45 -
4.11.	Vývoj inflace v roce 2005	- 45 -
4.11.1.	Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU25.....	- 45 -
4.12.	Vývoj inflace v roce 2006	- 46 -
4.12.1.	Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU25.....	- 46 -
4.13.	Vývoj inflace v roce 2007	- 47 -
4.13.1.	Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU27.....	- 48 -
4.14.	Vývoj inflace v roce 2008	- 48 -
4.14.1.	Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU 27.....	- 49 -
4.15.	Vývoj inflace v roce 2009	- 49 -
4.15.1.	Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU 27.....	- 50 -
4.16.	Vývoj inflace v roce 2010	- 50 -
4.17.	Inflace v ostatních zemí EU, srovnání	- 51 -
4.18.	Vývoj inflace v ČR v současné době	- 53 -
4.19.	Vývoj inflace v EU v současné době	- 54 -
5.	Vývoj inflace EU vs. Čína a USA	- 55 -
5.1.	Čína	- 55 -
5.2.	USA.....	- 56 -
5.3.	Porovnání inflace Číny, USA a EU.....	- 58 -
5.4.	Shrnutí	- 58 -
6.	Závěr	- 59 -
7.	Seznam literatury	- 61 -
8.	Přílohy.....	- 63 -

1. Úvod

Věda ekonomie je v současné době velice důležitá součást celého světa. Promítá se snad každou vědou. Zabývá se od nejmenšího subjektu, a to jednotlivce, přes podniky, státy až přes globální témata celého světa. Ekonomii zpravidla rozdělujeme do dvou oborů, a to mikroekonomii, která se zabývá chováním jednotlivých subjektů ekonomiky a dále makroekonomii zabývající se celkovým chováním celé ekonomiky. Právě do makroekonomie patří inflace, která spolu s dalšími třemi ukazateli zhodnocuje celkovou výkonnost určité ekonomiky. Mezi tyto ukazatele další patří: obchodní bilance, hrubý domácí produkt a míra nezaměstnanosti.

V dnešní době není nikoho, kdo by se s inflací nesetkal. Nejen, že se o ní dozvídáme téměř ze všech mediálních zdrojů, dokonce s ní každý jedinec přichází do kontaktu dennodenně. Celý svět je propojen, tzn. globalizovaný. Vše je vyjádřeno hodnotou, neboli cenou a právě cena je podstatou inflace. Mnoho lidí si ale pod tímto pojmem vysvětlí pravou podstatu inflace. Avšak téměř 80% lidí vidí pod inflací pouze zdražování a zhoršující se jejich kupní síla. Málokdo přitom ví, že také za zvyšujícími se mzdami stojí právě také ono kouzelné slovo „inflace“. Inflace je přitom nedílnou součástí zdravé, stabilní a rostoucí ekonomiky. Těžko něco vytváří takový prostor pro hospodářský rozmach, jako inflace. Ovšem vše s mírou. Toto zajistí pouze mírná stabilní inflace. S tím je spojen fakt, že při hospodářském růstu je potřeba v ekonomice stále více peněz a ty musí národní banka emitovat, to vytvoří inflaci. To však sebou nese to, že čím dál tím více peněz vypouští, tím je větší potřeba ke stejné reálné hodnotě statků a služeb. Pokud však nominální důchod roste rychleji, než se zvyšují cen, roste také blahobyt země. Jelikož se zvyšují nároky a potřeba investovat k rozmachu, je potřeba emitace peněz. Pokud by toto centrální banky nedělaly, inflace by zanikla, ale stejná měnová zásoba by tyto nároky a investice absolutně zastavila. Tím by utrpěly i ostatní ekonomické ukazatele a mohlo by dojít k větší škodě, než inflace.

Pokud vezmeme inflaci jako negativní, může nám díky nejistotě z budoucího vývoje deformovat základní funkci peněz, kde je cena v podstatě hlavní uchovatel hodnoty. To může ke konci působit na úspory lidí a investování firem.

Všechny čtyři makroekonomické ukazatele pečlivě sledují v ČR dvě instituce: Český statistický úřad a Česká národní banka.

2. Cíl práce a metodika

Cílem této diplomové práce je seznámit čtenáře s pojmem inflace. Co je to inflace, jak inflace vzniká, jaký má inflace vliv na ekonomiku, jaké jsou její příčiny. Dalším cílem této práce je analýza vývoje inflace v ČR ve vztahu k EU, jestli právě onen vstup inflaci u nás nějak ovlivnil. Posledním cílem je porovnání inflaci 3 největších ekonomik světa a její podobnosti.

První část této práce je zpracována teoreticky. Slouží hlavně k pochopení základní podstaty inflace, jak vzniká, jaké jsou její důsledky a jak se s inflací bojuje.

Druhá část je zaměřena prakticky na analýzu vývoje inflace v České republice před, a po vstupu do Evropské unie, zda byla inflace podstatně ovlivněna tímto faktem. S tím také spojená analýza jednotlivých států EU. V poslední řadě je porovnávána inflace největších ekonomik světa, jako Čína a USA.

Vše je zpracováno na základě prostudované odborné literatury a ekonomických zpráv v médiích, vlastních zkušeností a také na základě podkladů České národní banky, Českého statistického úřadu, Evropské centrální banky a centrálních bank USA a Číny

3. Inlace jako makroekonomický jev

3.1. Definice inflace

Inlace je v literatuře obecně definována jako růst cenové hladiny nebo pokles kupní síly peněz, tzn., že za korunu, kterou dnes držíme, si v případě inflace, koupíme v příštím období méně statků a služeb. S touto problematikou je spjat problém nominálního a reálného důchodu.

3.1.1. Cenová hladina

Cenová hladina je jaká si průměrná úroveň cen v dané ekonomice za sledované, čili běžné období (P_1), která je srovnávána s obdobím základním (P_0)

3.1.2. Nominální a reálný důchod

Nominální důchod je taková částka, kterou dostaneme v té hodnotě, která je přímo číselně vyjádřená. Reálný důchod je potom ta hodnota, za kterou si můžeme pořídit určité množství statků či služeb. Pokud tedy, při nezměněném nominálním důchodu, roste cena statků a služeb, mohu si koupit menší množství statků a služeb, než kdyby ceny nerostly. To snižuje náš reálný důchod. Když se například ceny zvýší o polovinu, klesne mi můj reálný důchod též o polovinu. Jestliže můj nominální důchod roste rychleji než míra inflace, roste s ním i můj reálný důchod. Pokud mi můj reálný důchod vzroste o 5% a inflace v daném období bude 4%, vzroste mi můj reálný důchod o 1%. Z toho vztahu vyplývá, že změna reálného důchodu se rovná změně nominálního důchodu sníženému o míru inflace.

$$\Delta \text{ reálného důchodu (v \%)} = \Delta \text{ nominálního důchodu (v \%)} - \text{míra inflace (v \%)}$$

Dále nastává problém ve vztahu věřitelů a dlužníků. Věřitelé na inflaci vlastně ztrácejí a dlužníci vydělávají. Toto si mnoho lidí vůbec neuvědomuje a myslí si, jaké nevydělají za určité období peněz, pokud si uloží do banky peníze. To je zapříčiněno hlavně tím, že pokud si jako věřitel uložím peníze v bance s úrokem 4% a inflace v tomto období bude 5%, tak jsem relativně v záporných číslech, jelikož díky inflaci ztratím moje peníze hodnotu jednoho procentního bodu. Naopak, pokud si jako dlužník půjčím od banky úvěr se 4%-ním úročením a vlivem inflace stoupne má mzda, vrátím tím tedy méně hodnotné peníze.

Další problém mají příjemci neměnných nominálních důchodů. Například důchodci a příjemci sociálních dávek, jimž stále kvůli rostoucí inflaci klesají reálné příjmy.¹

---

¹ KRÍŽANOVIČ, O., *Inlace v ČR (před a po vstupu do EU)*, 52 s.

3.2. Definice deflace

Deflace je opačný význam inflace. Důležité podotknout, že deflace je považována za dlouhodobější hledisko, tudíž nemůže být brána jako klesající inflace, ale tedy opakující se dlouhodobé klesání obecné cenové hladiny nebo také zhodnocování hodnoty peněz. Vrátime se tedy k příkladu s korunou. Pokud korunu, kterou dnes držím, bude mít, v případě deflace, za rok větší hodnotu než dnes. Za tuto korunu si tedy budu moci koupit více statků nebo služeb.

Co se týče důchodů, když nominální důchod klesá pomaleji, nežli ceny statků a služeb, reálný důchod roste. Pokud nám ale začne nominální důchod klesat rychleji nežli ceny, může to vést k situaci, kdy náš reálný důchod klesne. Tento problém nastává hlavně v době ekonomických krizí. Na tomto příkladu lze tedy vidět, že ne vždy je deflace žádoucí. To nás přivádí k problémům deflace.

3.2.1. Problémy deflace

Navzdory příznivému popisu pojmu deflace, která se na první pohled může zdát pro laika jako pozitivní, je deflace považována v ekonomice za více závažný problém než inflace.

Tento problém byl ve velké míře probírán v situaci finanční a ekonomické krize, kde byla deflace strašákem pro ekonomiky celého světa. Právě snižování cen je považováno za největší problém, který může být velice nebezpečný. Hlavní zátěž ekonomiky je v budoucím očekávání firem a domácností. Domácnosti s domněním, že se snižují ceny, snižují svou spotřebu v daném čase v očekávání, že zboží, nebo služby budou dále ještě klesat. Firmy, ve stejném očekávání, sníží také své investice předvídající další pokles cen investic. Jelikož spotřeba domácností a investice firem jsou součástí hrubého domácího produktu a v danou dobu stále klesají, klesá s tím i HDP a tudíž i celková síla ekonomiky dané země. Ta se projeví dále ve snížení výroby a snížení důchodů celé ekonomiky, a to vede ke snížení koupěschopné poptávky a znovu ke snížení spotřeby domácností a investic firem. Ekonomika se tedy ukryje v kruhu, ze kterého jde jen těžko ven a špatně se z něj vrací zpět do správné ekonomické stability. To vede k chaosu a ke zhroucení celé ekonomiky.

3.3. Definice dezinflace

Dezinflace je všeobecně známá jako zmírnění tempa inflace. Pokud inflace v 1. roce roste o 3% a v roce následujícím jen o 2%, jedná se o dezinflaci. Pokud inflace klesne o 2%, jedná se o deflaci.

3.4. Měření inflace

3.4.1. Míra inflace

Tempo růstu cenové hladiny neboli míra inflace vyjadřuje procentuální změnu cenové hladiny aktuálního roku oproti roku minulému. Dochází-li ke zrychlení tempa cenové hladiny tedy ke zvýšení míry inflace, jde o akcelerující inflaci. Opačným jevem je inflace decelerující neboli dezinflace.²

Míra změny cenové hladiny se měří takto:

$$\text{míra inflace v \% (rok } t) = \frac{\text{cenová hladina}_{(\text{rok } t)} - \text{cenová hladina}_{(\text{rok } t-1)}}{\text{cenová hladina}_{(\text{rok } t-1)}} * 100$$

Tato rovnice vyjadřuje, o kolik % vzrostla cenová hladina, která se vztahuje k období t, ve srovnání s cenovou hladinou v období t-1.

3.4.2. Cenové indexy

Výši inflace kvantifikujeme pomocí míry inflace, pro jejíž výpočet se používají cenové indexy:

- index spotřebitelských cen (životních nákladů)
- index cen výrobců
- implicitní cenový deflátor (deflátor HDP)

Všechny cenové indexy jsou vypočítávány jako index výběrové, tedy z cen, které zjišťujeme u vybraných druhů výrobků a služeb, tzv. reprezentantů, sledovaných v souboru vybraných ekonomických subjektů, tzv. zpravodajských jednotek. Individuální index cen reprezentantů jsou agregovány do souhrnných indexů skupin reprezentantů a potom do souhrnného indexu celého souboru všech reprezentantů. Agregace je prováděna pomocí váženého aritmetického průměru individuálních indexů, kde se pro stálé váhy používají strukturální ukazatele hodnoty jednotlivých reprezentantů nebo jejich skupin (výdaje

² HELÍSEK, M. *Základy makroekonomie*, 91 s.

domácností, produkce, obrat, nákup, apod.) Strukturní ukazatele se stanovují z údajů základního období - nultého či bazického.³

Index spotřebitelských cen (Consumer Price Index – CPI)

Index spotřebitelských cen je nejpoužívanější metodou při zjišťování míry inflace. Při zjišťování se používá cen reprezentantů, které jsou vybírány tak, aby nejuvěstičněji charakterizovaly všechny položky soukromé spotřeby. Každý reprezentant má svou váhu, která je vyjádřena jako podíl výdajů na spotřebě. Tyto reprezentanty jsou vyjmenovány ve spotřebním koši. Celý koš má souhrn vah 1000. Tyto váhy zůstávají po určitou dobu fixní (především po 5 let), jelikož vyjádření je statisticky velice náročné. Po nějaké době se ale váhy fakticky mění a může tedy vznikat tzv. skrytá inflace.

Vzorec pro výpočet CPI:

$$CPI = \frac{\sum_i \frac{P_{1i}}{P_{0i}} * W_{si}}{\sum_i W_{si}}$$

P_{1i} – cena i-tého reprezentanta ve sledovaném období

P_{0i} – cena i-tého reprezentanta v základním období

W – stálá váha i-tého reprezentanta v celém spotřebním koši

Tento vzorec je znám také pod pojmem Laspeyresův cenový index.

Toto si můžeme ukázat na zjednodušeném příkladu. Uvažujme 2 spotřebitele, kteří nakupují dva různé produkty: kosmetiku a maso. Z šetření jsme zjistili, že spotřebitelé vydají za kosmetiku 35% a za maso 65%. Za základní určíme rok 2009 a pro jednodušší názornost stanovíme cenu obou komodit na 80 Kč.

CPI roku 2009 vypočítáme jako:

$$CPI_{(2009)} = (0,35*80) + (0,65*80) = 80.$$

Další rok, tedy v roce 2010, se dané statky zdražily. Kosmetika se zdražila o 5%, tedy na 84 Kč a maso o 10% na 88 Kč.

CPI pro rok 2010 tedy bylo:

$$CPI_{(2010)} = (0,35*84) + (0,65*88) = 86,6.$$

Míra inflace se dále zjistí jako:

$$((86,6-80)/80)*100 = 8,25.$$

V roce 2010 byla inflace tedy 8,25%.

³ KLÍMA, J., *Makroekonomie*, 144 s.

Spotřební koš

Od ledna 2011 obsahuje spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen 701 reprezentantů se stálými vahami z roku 2008. Tyto statky a služby jsou agregovány do 12 obecných skupin. Tyto skupiny se dále člení do dílčích skupin. V následující tabulce můžeme vidět členění základních skupin, které se podílejí na spotřebě, jejich počet a váhy na celkovém spotřebním koši.

Tabulka č. 1: Spotřební koš dle ČSÚ

COICOP	Název	Počet reprezentantů	Stálé váhy roku 2008 v %
0	ÚHRN	701	1 000,000000
01	POTRAVINY A NEALKOHOLICKÉ NÁPOJE	161	170,332703
02	ALKOHOLICKÉ NÁPOJE, TABÁK	21	85,987255
03	ODÍVÁNÍ A OBUV	67	47,207768
04	BYDLENÍ, VODA, ENERGIE, PALIVA	47	253,400912
05	BYTOVÉ VYBAVENÍ, ZAŘÍZENÍ DOM., OPRAVY	81	55,190047
06	ZDRAVÍ	20	24,998575
07	DOPRAVA	81	114,887081
08	POŠTY A TELEKOMUNIKACE	4	39,882587
09	REKREACE A KULTURA	110	93,682015
10	VZDĚLÁVÁNÍ	12	7,768676
11	STRAVOVÁNÍ A UBYTOVÁNÍ	42	44,258026
12	OSTATNÍ ZBOŽÍ A SLUŽBY	55	62,404355

Pramen: Český statistický úřad, www.czso.cz

Index cen výrobců (Producer price index - PPI)

U indexu cen výrobců se nesleduje pouze jeden index, jak naznačuje název, ale několik více indexů. Český statistický úřad sleduje například: index cen průmyslových výrobců, index cen zemědělských výrobců, index cen stavebních prací, atd. PPI pracuje na podobném principu, jako CPI s fixními vahami, a to dle struktury tržeb. Také má svůj fixní spotřební koš, který má ovšem jiné složení, než jaké má spotřební koš u CPI. PPI pracuje s fixními vahami, a to dle struktury tržeb. PPI signalizuje nadcházející změny v indexu spotřebitelských cen.⁴

⁴ KRIŽANOVIČ, O., *Inflace v ČR (před a po vstupu do EU)*, 52 s.

Deflátor HDP

Deflátor HDP je považován za nejkompexnější ze všech cenových indexů, jelikož u deflátoru HDP jsou zahrnuty všechny statky a služby, které jsou obsažené v produktu daného státu, tedy: spotřeby domácností, investice, vládní nákupy a čistý vývoz. Váhami jsou potom tedy podíly těchto statků a služeb na HDP. Tímto jsou váhy odlišné každým rokem. Problém se ale naskytne, pokud chceme zjišťovat dopad zvyšování cen přímo na spotřebitele. Ten nejlépe vyjádříme buď indexem spotřebitelských cen anebo indexem cen výrobců.

$$\text{deflátor HDP}_t(\text{v } \%) = \frac{\text{HDP} * P_t}{\text{HDP} * P_0} * 100$$

HDP*P_t - HDP měřený v cenách běžného období

HDP*P₀ - HDP měřený v cenách základního období

nebo alternativní zápis:

$$\text{deflátor HDP}_t(\text{v } \%) = \frac{\sum p_t^i * \sum q_t^i}{\sum p_0^i * \sum q_t^i} * 100$$

p₀ⁱ – cena i-tého statku v základním období

p_tⁱ – cena i-tého statku v běžném období

q_tⁱ – množství i-tého statku v běžném období

Rozdíl mezi CPI a deflátozem HDP:

- v deflátoru HDP je zahrnuta mnohem širší skupina statků
- koš statků v deflátoru HDP se každý rok mění, v CPI zůstává stejný
- CPI zahrnuje i ceny importovaných statků, kdežto deflátor jen ceny statků, vyráběných v dané ekonomice⁵

Problémy indexních čísel

Cenové indexy jsou sice dosti užitečné, ale do dokonalosti jim stále něco chybí. Největším problémem je, jaké období určit jako období základní. Pro každý statek a službu je indexu spotřebitelských cen používáno fixních vah. Tímto jsou nadhodnocovány životní náklady, jelikož spotřebitelé mohou dražší statky nahrazovat relativně levnějšími statky. Cenové indexy dále nezohledňují změnu kvality statků a služeb, protože příčinou zdražení

⁵ HELÍSEK, M. *Makroekonomie – základní kurs*, 203 a 204 s.

produktů nemusí být inflace, ale zkvalitnění zboží. V neposlední řadě nezohledňují celkovou změnu spotřebního koše.

Pro shrnutí bychom mohli říci, že cenové indexy nezohledňují to, jak se technologie v posledních letech rychle vyvíjí. Nepočítají s tím, že se počítače stále zmenšují, že různé služby zkvalitňují, že mobilní telefony mají stále více funkcí, atd. Pokud by tyto hlediska indexy zahrnovaly, nemuselo by například CPI v posledních letech růst tak razantně.

3.5. Formy inflace

3.5.1. Otevřená inflace

Otevřenou inflací se rozumí trvalý růst cenové hladiny. Je nejvíce běžným typem inflace a je charakteristická pro ekonomiky s neregulovanou tvorbou cen.

Jako její mechanismus se označuje deformační psychologie spotřebitelů, kteří pozorováním růstu cenové hladiny, se snaží odhadnout, k jak velkému zdražení statků a služeb dojde v budoucnu. Spotřebitelé budou zvyšovat svojí poptávku po statečích nebo službách na úkor svým úsporám, protože očekávají v budoucnu všeobecné zvýšení cen.⁶

3.5.2. Potlačená inflace

Potlačená inflace je charakteristika zejména pro ekonomiky, které regulují tvorbu cen anebo pro ekonomiky centrálně plánované. V těchto ekonomikách většinou poptávka dosti přesahuje nabídku statků a služeb. Jelikož stát brání cenám, aby se samy regulovaly, nabídka tímto nemůže reagovat, což způsobuje nedostatek zboží. Začnou se tvořit fronty v obchodech a zpravidla se začne tvořit černý trh.

3.5.3. Skrytá inflace

Za skrytou inflaci budeme považovat inflaci fakticky probíhající, která však není zachycená ve statistických údajích. Hlavní příčiny tohoto nedostatku jsou:

1. V případě cenových indexů s fixními váhami dochází k tomu, že se časem faktická struktura výdajů odlišuje od vah použitých v příslušném koši. Dochází-li například k omezení výdajů na zbytné statky, jejichž ceny rostou pomalu, ve prospěch výdajů na nezbytné statky, jejichž ceny rostou rychle, bude skutečná míra inflace vyšší než statisticky vykázaná.⁷

---

⁶ VEVERKA, J., *Inflace, ceny, budoucnost a my*, 35 s.

⁷ HELÍSEK, M. *Makroekonomie – základní kurs*, 203 a 204 s.

2. Nezachycení změn kvality statků v koši. V tomto případě se jedná o typ skryté inflace, kde dochází k poklesu kvality statků při jejich nezměněné ceně. V realitě jde však častěji o případ obrácený, kdy jsou rostoucí ceny částečně způsobeny rostoucí kvalitou statků.⁸

3. Nezohlednění vývoje cen nových statků, které v době konstrukce statistického koše v něm nebyly zahrnuty. Jejich cena obvykle roste nadprůměrně rychle, proto může být vykázaná míra inflace podceněná. Obdobným případem jsou statky sice nikoliv nové, ale poskytované původně bezplatně jako například služeb zdravotnictví, školství apod. Přejde-li se částečně nebo zcela na tržní způsob jejich prodeje, po dobu než jsou zohledněny v novém statistickém koši, zkresluje naměřenou míru inflace.⁶

3.6. Stupně inflace

Dle tempa růstu dělíme tři stupně závažnosti inflace: mírná inflace, pádivá inflace a hyperinflace. Tyto stupně nemají pevně stanovené hranice, jde spíše o kvalitativní rozlišení. Pro každou zemi bychom mohli dát jiné kritérium rozdělení pro závažnost inflace. Zatímco pro vyspělé státy může být 10-ti % růst inflace již pádivá a dosti problémová, pro rychle se rozvíjející státy může být tato inflace brána ještě za mírnou a celkem žádoucí.

3.6.1. Mírná inflace

Zpravidla se jedná o jednocifernou míru inflace. Při mírné inflaci rostou ceny pomalu. Lidé důvěřují penězům, jelikož jsou ceny relativně stabilní. Jsou ochotní si ukládat peníze do bank nebo je držet na úsporových vkladech s nízkými výnosy, protože jejich peníze budou relativně stejně cenné i po delší době. Dále jsou ochotni podepisovat dlouhodobé smlouvy vyjádřené nominálně, neboť věří tomu, že nedojde k znehodnocení ve vztahu k statku, který prodávají nebo nakupují. Peníze tedy fungují tak, jak mají.⁹

3.6.2. Pádivá inflace

Při tomto stupni dosahuje inflace dvou až tří ciferných hodnot. Při dlouhodobější pádivé inflaci mohou nastat velké ekonomické problémy a poruchy. V tomto období již většinou roste inflace rychleji než samotný produkt. Do velkých problémů se dostávají finanční trhy. Lidé přestávají věřit penězům, kde celkem rychle ztrácí svou hodnotu. Snaží se

---

⁸ HELÍSEK, M. *Makroekonomie – základní kurs*, 203 a 204 s.

⁹ KRÍŽANOVIC, O., *Inflace v ČR (před a po vstupu do EU)*, 52 s.

investovat do statků, které nesouvisí s inflací, jako například nemovitosti, umělecká díla a drahé kovy. Snaží se peněz zbavovat a nikdo není ochoten půjčovat za malé úroky. Peníze přestávají plnit svoji funkci.

3.6.3. Hyperinflace

Hyperinflace se vyznačuje troj, čtyř či víceciferným ročním růstem. Ceny jsou vysoce nestabilní, peníze přestávají plnit svoji funkci, často dochází k přímé směně zboží za zboží, tzv. barter.¹⁰ Lidé opouštějí peníze, které již přestaly plnit svou funkci a dochází čím dál více k platbám v zahraničních měnách. Hyperinflace vede k rozpadu peněžní soustavy a má silné negativní dopady na fungování ekonomiky.

Nejnámější případ hyperinflace je v období 1920 – 1923 v Německu, kde docházelo k neustálému emitování peněz, které způsobilo astronomický nárůst cen.¹¹ Německu po konci 1. světové války, kdy byla Německu Versailleskou smlouvou nařizována povinnost nahradit škody vzniklé v důsledku německé válečné agrese. Německo nebylo v pozici, kdy by zaplacení reparací bylo reálné a německá vláda se rozhodla situaci řešit emisí oběživa. Tento krok vedl k rapidnímu nárůstu cen. Celá situace vyvrcholila v říjnu roku 1923 kde míra inflace dosáhla 30 000 %. Nebylo výjimkou, že se ceny měnily doslova z hodiny na hodinu. Rovněž bylo běžné vyplácení mezd i vícekrát denně. Na konci války měl dolar hodnotu přibližně 14 papírových marek, na konci roku 1923 bylo možné směnit 1 dolar až za těžko představitelnou sumu 4 200 000 000 000 papírových marek. Touto dobou už míra inflace představovala miliardy procent. S hyperinflací se potýkalo i Maďarsko v letech 1945 a 1946. Dále bylo možné se s hyperinflací setkat i v 80. letech 20. století a to například na území Peru či Bolívie. V Evropě zasáhla například státy bývalé Jugoslávie v roce 1989. V roce 1990 dosáhla míra inflace v sousedním Polsku 600 %. V bývalých socialistických zemích bylo možné pozorovat hyperinflaci ještě v průběhu 90. let.¹²

---

¹⁰ KLÍMA, J. *Makroekonomie*, 144 s.

¹¹ SAMUELSON, P. A., *Ekonomie*, 1 011 s.

¹² ŠTERN, V., *Inflace v ČR (před a po vstupu do EU)*, 81 s.

3.7. Příčiny inflace

Příčiny inflace můžeme odvodit z modelu AD-AS, který vysvětluje reakci reálného produktu a cenové hladiny na poptávkové a nabídkové šoky. Z tohoto hlediska je možno vymezit dvě skupiny příčin inflace, a to inflaci poptávkovou a nabídkovou.

Předpokladem poptávkové i nabídkové inflace je plynulé přizpůsobení cenové hladiny změně agregátní poptávky (dále jen AD), nebo agregátní nabídky (dále jen AS). Neuvažujeme tedy např. cenovou regulaci nebo jiné faktory blokující pohyb cenové hladiny, tzv. potlačenou inflaci. Pokud zvýšení agregátní poptávky vede k růstu cenové hladiny, jde o inflaci taženou poptávkou. Když k růstu cenové hladiny vede snížení agregátní nabídky, jedná se o inflaci tlačenou náklady.¹³

3.7.1. Poptávková inflace

K inflaci poptávkové tedy dochází tehdy, když se zvyšuje agregátní poptávka a odpovídajícím způsobem neroste potenciální produkt. Této inflaci se také říká inflace tažená poptávkou. Agregátní poptávka sestává z výdajů na spotřebu, na investice, ze státních výdajů a čistého exportu. Zvýšení některých nebo všech těchto položek agregátní poptávky může vyvolat inflaci. Příčinou bývá zejména snížení daní, snížení úrokových sazeb za úvěry, zvýšení výdajů ze státního rozpočtu, či zvýšení agregátní poptávky z AD_1 na úroveň na úroveň AD_2 posuna rovnováhu z E_1 na E^* . Za této situace dojde ke zvýšení rovnovážné cenové hladiny P_1 na P^* , tedy k inflaci.

Jak je znázorněno v grafu, dojde však také ke zvýšení objemu aktuálního rovnováženého produktu Y_1 na úroveň Y^* , které je doprovázeno vyšším využitím výrobních faktorů, tedy i práce, a dojde ke snížení míry nezaměstnanosti. Pokud produkt roste rychleji než cenová hladina, není vývoj ekonomiky vážněji ohrožen.

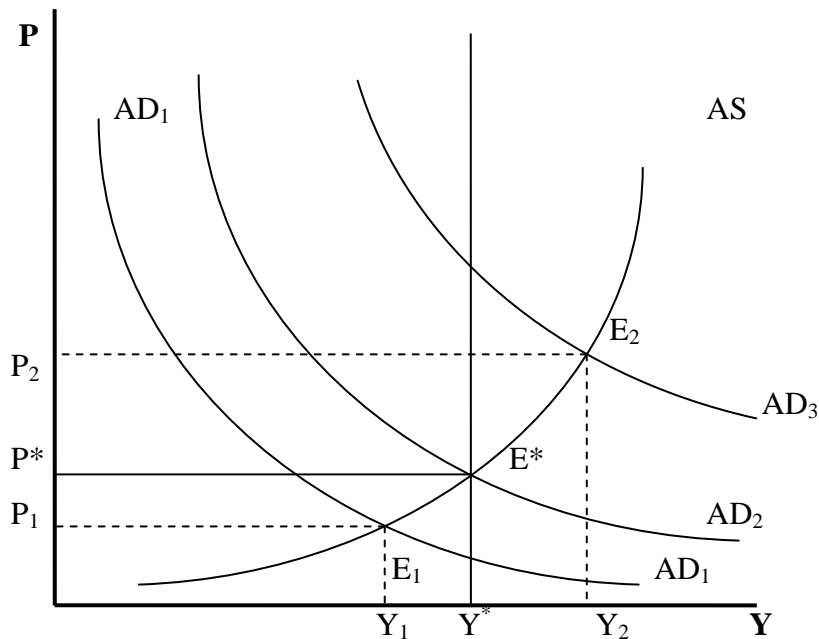
Z hospodářského hlediska může být snížení míry nezaměstnanosti významnější než zvýšení cenové hladiny.¹⁴

---

¹³ HELÍSEK, M., *Makroekonomie – základní kurs*, 203 a 204 s.

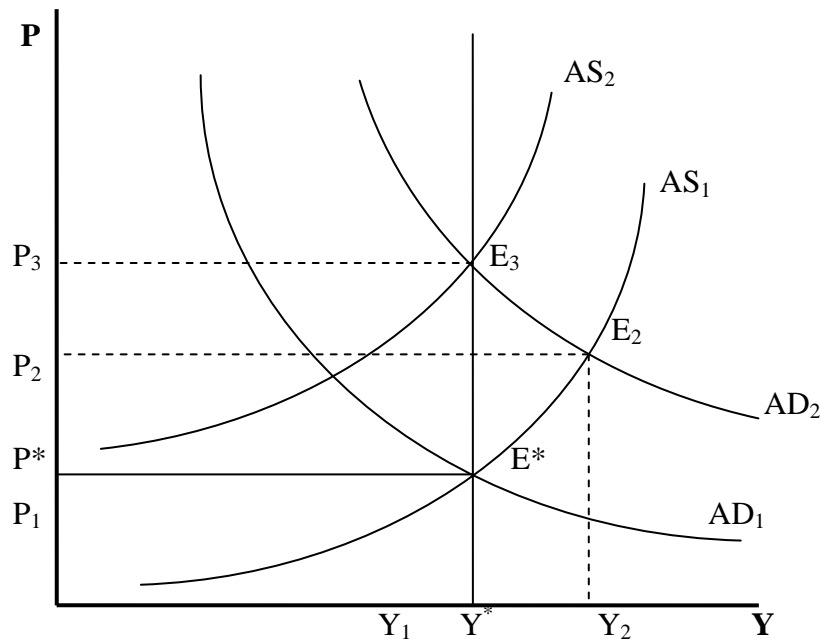
¹⁴ KLÍMA, J., *Makroekonomie*, 144 s.

Graf č. 1: Poptávková inflace

Vyšší míra růstu produktu se děje ale pouze za předpokladu, že se ekonomika nachází pod svým potencionálním produktem Y^* . Pokud ekonomika dojde do fáze svého potencionálního produktu, může každé zvýšení agregátní poptávky (AD) vést k vyššímu růstu cen, než k růstu produktu. Jak lze vidět z grafu č. 1. Při zvýšení AD_2 na AD_3 se produkt zvýší z Y^* na Y_2 , kde se Y_2 nachází již nad svým potencionálním produktem. Zvýšení z Y^* na Y_2 je již ale menší, než zvýšení ceny P^* na P_2 . Jelikož ekonomika zpravidla nemůže vyrábět dlouhodobě nad svým potencionálním produktem, dojde k přetěžování výrobních faktorů. To je zapříčiněno velkým napětím na trhu práce a statků a služeb. Ekonomika se může dále dostat i pod svou přirozenou míru nezaměstnanosti a může nastat chvíle, kdy začnou chybět pracovníci a situace působí inflačně na růst nejen mezd, ale i cen. Pokud by se neučinilo žádné protiinflační opatření, můžou se ceny dále zvyšovat.

Graf č. 2: Poptávková inflace – znovuoobnovení rovnováhy

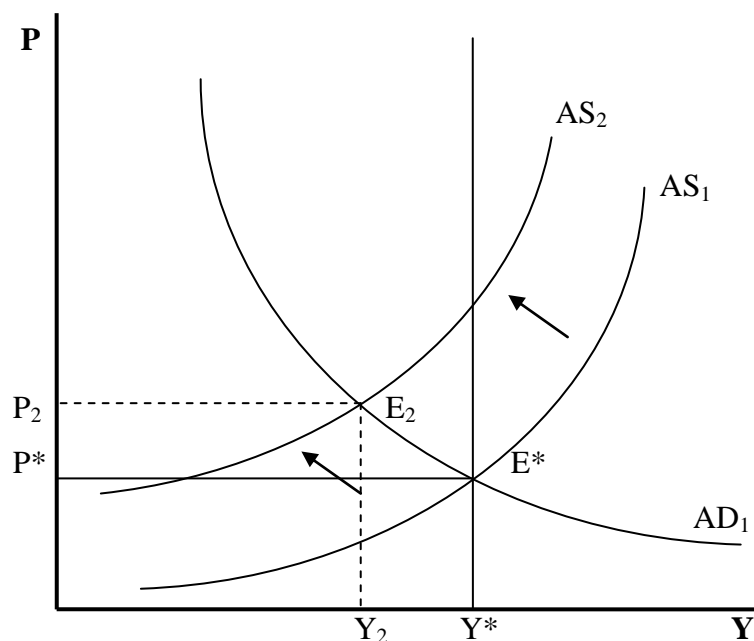
Zvyšování mezd může vést ke zvyšování nákladů firem a tudíž k poklesu agregátní nabídky AS_1 až na AS_2 , kde vznikne nový bod rovnováhy E_3 a kde ekonomika vrátí na svůj dlouhodobý potenciální produkt Y^* . Bohužel toto snížení agregátní nabídky působí dále inflačně, kdy nový bod rovnováhy sebou nese zvýšení cenové hladiny na P_3 .

3.7.2. Nabídková inflace

Nabídková inflace je v praxi nazývána také jako inflace nákladová nebo inflace tlačená náklady. Tento druh inflace je nejčastěji způsobená různými nákladovými šoky. Mezi tyto náklady patří především zvýšení cen vstupů firem, jako například mzdy, energie, materiál aj. U mezd to může být vynucené zvýšení díky odborovým svazům. Dále ale také depreciačí domácí měny, kdy produkty z jiných zemí mohou být dražší.

V těchto případech klesá agregátní poptávka a ekonomika se dostává pod svůj potenciální produkt, avšak na rozdíl od klesající agregátní poptávky je toto doprovázeno růstem cen.

Graf č. 3: Nabídková inflace

Daná ekonomika má svůj rovnovážný bod v E^* , kde se střetává AS_1 s AD_1 na svém rovnovážném produktu Y^* .

Po zvýšení oněch nákladů se posune původní AS_1 do AS_2 . Tím vznikne rovnováha nově v E_2 a cenová hladina se zvýší z P^* na P_2 a dojde k inflaci. Dále dochází ke snížení produktu dané země z Y^* na Y_2 . Tento produkt se nyní dostal pod produkt potenciální. Pokles produktu sebou nese negativa ve formě poklesu zaměstnanosti a recese. Pokud tedy nabídková inflace sebou nese nezaměstnanost, inflaci a snižuje se produkt, ekonomika se nachází ve stagflaci. Tato situace si našla i místo v řadě vyspělých zemí, kdy v letech 1973 – 1975, v důsledku ropné krize, výrazně rostla inflace a snížil se reálný HDP.

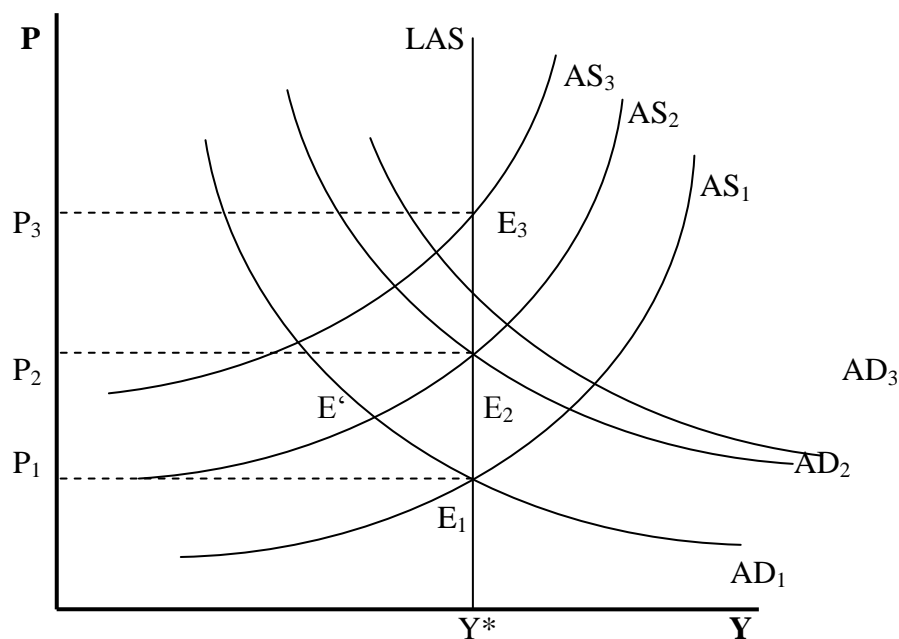
3.7.3. Setrvačná inflace

Setrvačná inflace je spojená s tzv. inflačním očekáváním. Inflace má tendenci pokračovat určitou dobu stejným tempem i za situace, kdy dozněly původní inflační tlaky a nové zatím nenastaly. Pokud v ekonomice působí setrvačná inflace, AD i AS rostou ve stejné míře.¹⁵

Ekonomické subjekty předpokládají či očekávají určitou míru inflace a snaží se uchovat své ekonomické postavení. Firmy se snaží zvyšovat ceny svých výrobků tempem, které sleduje míru inflace a totéž se snaží dosáhnout pracovníci a odborové svazy při jednáních o výši mezd.¹⁵

¹⁵ KLÍMA, J. *Makroekonomie*, 144 s.

Graf č. 4: Setrvačná inflace

Na počátku se ekonomika nachází na své rovnovážné úrovni v bodě E_1 , kde se střetává AD_1 s AS_1 , na úrovni potenciálního produktu Y^* a rovnovážné cenové hladině P_1 . Zaměstnanci budou očekávat v budoucnu nárůst cenové hladiny a chtějí minimálně nárůst nominální mzdy ve stejné výši. Nechtějí tedy, aby klesl jejich reálný příjem. Podniky jim vyhoví a zvýší se jim náklady. To vede k nabídkovému šoku a k posunu krátkodobé křivky agregátní nabídky z AS_1 do AS_2 a k rovnovážnému stavu v E' . Potenciální produkt se dostal pod svou úroveň a stoupla nezaměstnanost.

Aby tomuto stavu vláda zabránila, zvýší své vládní výdaje a centrální banka zvýší množství peněz v ekonomice. To vede ke zvýšení agregátní poptávky z AD_1 do AD_2 , kde se ekonomika dostává zpět do svého rovnovážného stavu v bodě E_2 a také do dlouhodobé rovnováhy na úrovni potenciálního produktu, kde se nachází také křivka LAS – dlouhodobá křivka agregátní nabídky. Pouze cenová hladina stoupla z P_1 na P_2 .

Zaměstnanci budou znovu očekávat inflaci a budou opět požadovat zvýšení mezd. Sníží se produkt doprovázený zvyšováním nezaměstnanosti. Vláda znovu zasáhne zvýšením vládních výdajů.

Ekonomika stále krouží okolo svého potenciálního produktu a toto se v podstatě nepřetržitě opakuje. Výsledkem je pouze zvýšení cenové hladiny. Tento jev se nazývá jako mzdově inflační spirála.¹⁶

¹⁶ KRIŽANOVIČ, O., *Inflace v ČR (před a po vstupu do EU)*, 52 s

3.8. Důsledky inflace

Za významné jsou považovány důsledky inflace na přerozdělování důchodů a bohatství ve společnosti. Inflace negativně ovlivňuje mzdy, jejichž kupní síla klesá. Naopak nepostihuje vlastníky hmotných statků, poněvadž cena majetku stoupá společně s inflací. Inflace proto postihuje výrazněji sociálně slabší skupiny obyvatelstva, které jsou mnohdy závislé pouze na mzdě, často fixní, než příjmově a majetkově silné skupiny. Inflace má rovněž vliv na vztah mezi věřiteli a dlužníky. Pokud je míra inflace vyšší než nominální úroková míra, klesá hodnota vkladů a půjček. Ztrácejí tedy věřitelé a získávají dlužníci.

Inflace může měnit i strukturu spotřeby. Například rychlý růst cen nezbytného zboží, zejména potravin, snižuje objem důchodu použitelného na jiné výrobky a služby. Tyto změny ve struktuře spotřeby vyvolávají po delší době strukturální přesuny ve výrobě, které mohou narušit hospodářství země. Vysoká úroveň inflace vede ke snížení reálné agregátní poptávky, což způsobí celkové snížení odbytu výrobků a služeb, vedoucí k poklesu reálného produktu.¹⁷

3.8.1. Vliv inflace na reálné důchody

Inflace povede k přerozdělení reálných důchodů za předpokladu, že cenová hladina a příslušný nominální důchod rostou rozdílným tempem, jde tedy o nevyrovnanou inflaci. Pokud se skutečná míra inflace shoduje s očekávanou mírou inflace, reálné mzdy i jejich podíl na reálném HDP zůstanou stabilní, neboli reálné mzdy se absolutně ani relativně nezmění. Bude-li inflace nevyrovnaná, tj. např. bude-li skutečná míra inflace vyšší než očekávaná, reálné mzdy i jejich podíl na reálném HDP poklesnou. Dojde tedy k absolutnímu i relativnímu poklesu reálných mezd. Inflace pak povede k přerozdělení reálných mezd ve prospěch jiných důchodů.

Další dopad inflace na reálné důchody je zprostředkován speciálním efektem spojení inflace a zdanění (je v tzv. taxiflaci neboli fiskální brzda). Jde o to, že s růstem nominálních mezd, který je spojen s růstem cenové hladiny, se příjemci dostávají do vyšší důchodové skupiny a vyšší mírou zdanění. Rostou-li reálné mzdy pomalu, klesá reálný disponibilní důchod domácností. Proti tomuto účinku inflace je možno postupovat např. růstem odečitatelných položek od daňového základu. Inflace také postihuje důchody vlastnické, jako např. úroky z úspor. Pokud má zůstat zachována kupní síla nominální sumy úspor a daného důchodu (úroku) z úspor, musí být reálná úroková sazba konstantní.¹⁸

---

¹⁷ KLÍMA, J. *Makroekonomie*, 144 s.

¹⁸ HELÍSEK, M. *Makroekonomie – základní kurs*, 203 a 204 s.

3.8.2. Vliv inflace na hodnotu peněz

Při inflaci ztrácejí peníze svou hodnotu, čili klesá jejich kupní síla. To znamená, že množství statků, které si můžeme dnes koupit, bude při inflaci menší než před rokem. Například při 5ti% inflaci si koupíme o 5% méně statků a služeb. Jak je zmíněno v kapitole 3.1.2., při inflaci má dnešní koruna menší hodnotu, než bude mít koruna příští rok. Podobný, avšak opačný problém, má na hodnotu peněz vliv i deflace.

3.8.3. Vliv inflace na reálnou hodnotu bohatství

Inflace má také negativní vliv na hodnotu bohatství nebo také na reálnou hodnotu aktiv. Tato situace nastává, pokud nám míra inflace převyší nominální úrokovou míru ekonomiky. Toto vede k tomu, že ve skutečnosti je reálná úroková míra záporná. Tudiž věřitelé, kteří si ukládají své úspory na účtech, jejich reálná hodnota klesá. Zatímco dlužníci, kteří si půjčují, na tomto případě vydělávají, jelikož jejich dluh bude v budoucnosti nižší. Tímto se přerozděluje již dříve vytvořené bohatství. Lidé proto diversifikují svá aktiva do věcného bohatství, jako jsou například umělecká díla a nemovitosti, u nichž ceny obvykle s inflací rostou.

3.8.4. Vliv inflace na ekonomickou aktivitu obyvatel

Inflace vytváří nejisté prostředí a ztěžuje ekonomickou aktivitu. Zvláště, co se týče prvních dvou položek HDP, a to spotřeba domácností a investice firem. Jelikož roste riziko, lidé a firmy jsou, vzhledem k záporné úrokové míře, apatičtí k tvorbě úspor a investic. Vše vede k narůstajícím spekulacím na trhu. Reálná úroková sazba s sebou nese záporný výnos úspor a investic.

3.8.5. Vliv inflace na životní úroveň obyvatel

Inflace zvyšuje náklady na životní úroveň. Pokud chci udržet stálou životní úroveň obyvatelstva, musí mzdy růst minimálně stejně jako inflace. Jak již bylo zmíněno v úvodu tohoto tématu, pro osoby s fixními příjmy (důchodci, lidé na sociálních dávkách, atd.) je inflace předzvěstí snižování jejich úrovně.

3.8.6. Ostatní vlivy

U ekonomických subjektů sebou nese i ostatní náklady, jako je například náklad spojený se změnou ceníků, tzv. „menu costs“. Zjednodušeně lze říci, že subjekty stále musejí

tisknout nové ceny svých statků a služeb a měnit kalkulace, což jim přináší dodatečné náklady.

3.9. Protiinflační politika

Ekonomika provádí protiinflační opatření, aby zabránila škodlivé inflaci, která může být pro ekonomiku nebezpečná. Avšak tato opatření s sebou nesou i negativa v podobě snižování produktu a zvyšování nezaměstnanosti.

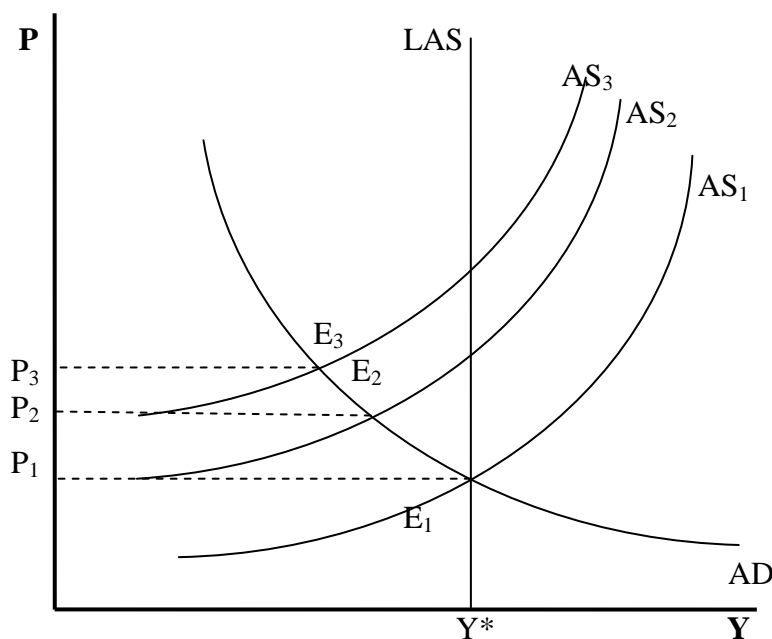
Lze přijmout tato opatření:

3.9.1. Regulace agregátní poptávky

Hlavním nástrojem protiinflační politiky je regulace agregátní poptávky. Tento charakter politiky nestimuluje růst agregátní poptávky při tzv. plné zaměstnanosti. Zaměřuje se také na snižování inflačních očekávání. To se uskutečňuje omezením měnové akomodace. Důsledkem bude cyklická nezaměstnanost a vznik mezery produktu typu $Y < Y^*$. V grafu č. 5 je pak tato situace vyjádřena jako posun křivky AS.¹⁹

V realitě se toto projeví jako zpomalení tempa růstu peněz. V ekonomice dále následuje postupné zmírnění růstu mezd a cenové hladiny a tedy i pokles míry inflace. Jak lze zaznamenat na obrázku, kde $P_2 - P_1 > P_3 - P_2$.

Graf č. 5: Protiinflační politika

¹⁹ HELÍSEK, M. *Makroekonomie – základní kurs*, 203 a 204 s.

3.9.2. Monetární restrikce a fiskální restrikce

V monetaristickém ale i fiskálním přístupu se jedná o ovlivňování a usměrňování agregátní poptávky. Monetární restrikcí se zabývá zpravidla národní banka daného státu a fiskální restrikci řídí vláda pomocí fiskální politiky. Obě jsou zaměřeny na usměrnění agregátní poptávky a na zabezpečení stability cenové hladiny.

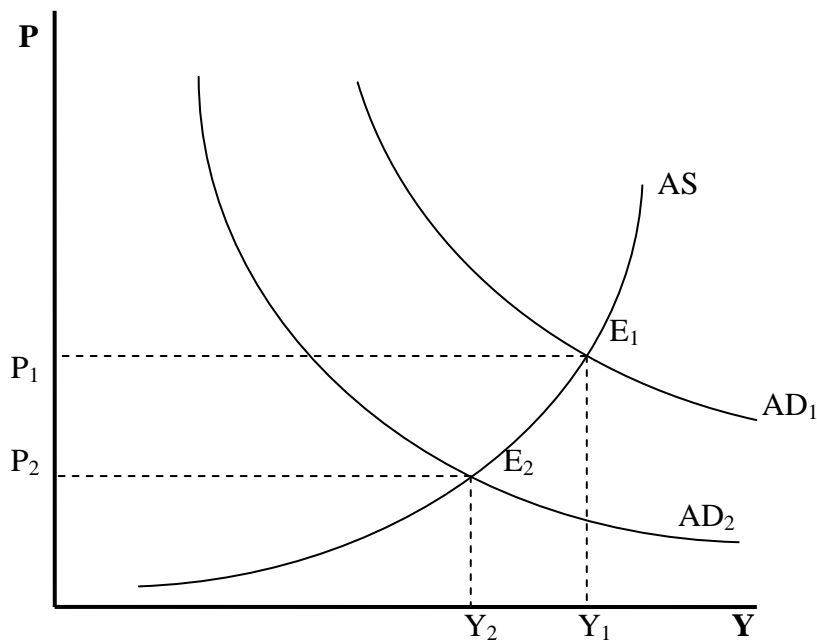
U monetární restrikce se národní banka zaměří na stabilní růst peněžní zásoby. V České republice používá tento nástroj Česká národní banka. Ta může snížit množství peněz v ekonomice anebo zvýšit úrokové sazby, což vede ke snížení agregátní poptávky.

U fiskální restrikce může vláda omezit vládní výdaje nebo zvýšit daně. Tentokrát ne tedy pomocí peněz.

Obě tyto varianty vedou ke snížení cenové hladiny. To sebou ale bohužel nese i snížení produkce a zaměstnanosti, jelikož se produkt dostává pod svůj potencionální.

Jak monetární a fiskální politika působí na změnu cenové hladiny je znázorněno v grafu č.6.

Graf č. 6: Monetární a fiskální restrikce

3.9.3. Odstranění očekávání

Odstranění očekávání souvisí s již výše zmíněnou setrvačnou inflací. Proto je nutné toto očekávání odstranit. To se podaří vládě a centrální bance jen tehdy, když budou provádět důvěryhodnou politiku. Např. dopředu prohlásí, že podniknou různé kroky ke snížení inflace. Jestliže se jim opravdu podaří snížit inflaci, ekonomické subjekty změní svá očekávání. Pokud však jejich slib bude jen prázdným gestem, inflační očekávání se nezmění a problém setrvačné inflace bude přetrvávat.²⁰

Tato situace byla znázorněna na grafu č.4.

3.9.4. Důchodová politika

Tato protiinflační politika je zaměřena na nabídku. Může být provedena regulací mezd nebo regulací cen statků a služeb. Týká se především důchodové politiky, jejíž přednost je snížení inflace bez růstu nezaměstnanosti a poklesu produktu. Na druhé straně bývá vytýkáno, že regulace mezd a cen potlačuje informace o vývoji poptávky a nabídky na jednotlivých dílčích trzích a tím omezuje efektivnost alokace výrobních faktorů. Dále také spočívají-li příčiny inflace v nadměrné poptávce, je důchodovou politikou inflace pouze potlačena. Tzn., že po zrušení regulačních opatření bude růst mezd a cen pokračovat.²¹

3.10. Vztah inflace a nezaměstnanosti – Phillipsova křivka

Novozélandský ekonom A. W. Phillips publikoval v roce 1958 vztah mezi nezaměstnaností a mírou změny nominální mzdových sazeb ve Spojeném království v letech 1861-1957. V něm na základě empirických dat týkajících se míry nezaměstnanosti a míry změny nominálních mezd (mzdové inflace) zjistil, že mezi těmito dvěma veličinami existuje vztah, který lze zachytit.²²

Hlavním z předpokladů Phillipsovi křivky je vztah mezi nezaměstnaností a mzdovou inflací, který je inverzní a projevuje se tak, že pokud chceme nízkou hodnotu mzdové inflace, musíme se smířit s vyšší mírou nezaměstnanosti a naopak. Nulová míra inflace je spojena s přirozenou mírou nezaměstnanosti.

P.A. Samuelson a R.M. Solow nahradili mzdovou inflaci inflací cenovou. Podle jejich předpokladu zvyšují firmy náklady na mzdy a to vede ke zvyšování cen a zvyšování inflace.

²⁰ PAVELKA, T., *Makroekonomie – základní kurs*, 278 s.

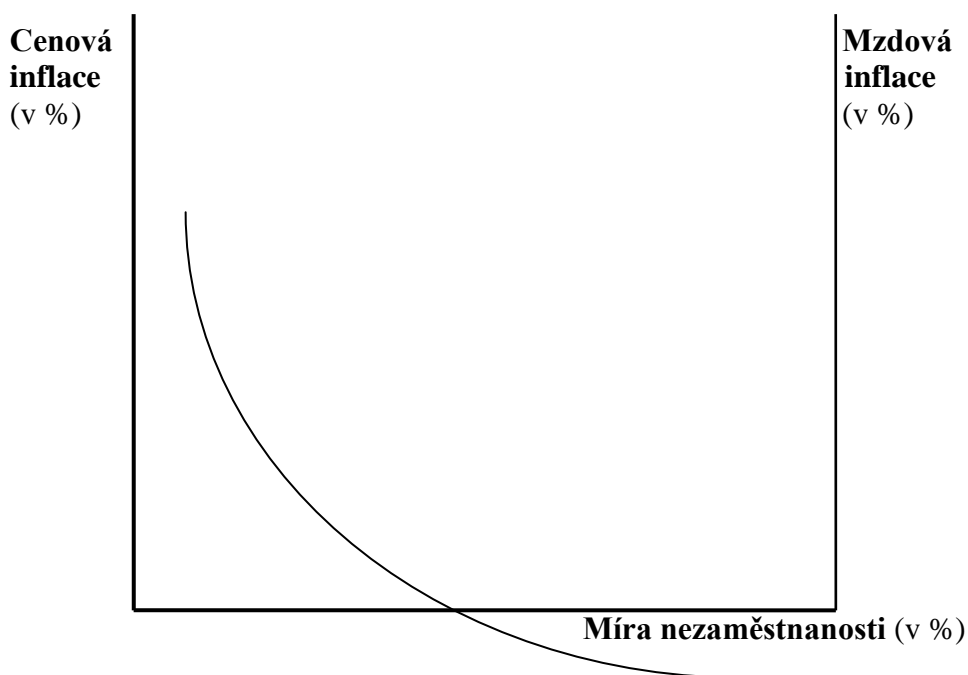
²¹ HELÍSEK, M. *Makroekonomie – základní kurs*, 203 a 204 s.

²² PAVELKA, T., *Makroekonomie – základní kurs*, 278 s.

Existuje tedy určitý vztah mezi mzdovou a cenovou inflací. Pokud zaměstnanci procentuálně s růstem mzdy zvyšují i svou produktivitu, cenová inflace se objevit nemusí. Toto lze vidět na následujícím vzorečku:

$$\boxed{\text{Cenová inflace (\%)} = \text{Mzdová inflace (\%)} - \text{Růst produktivity práce (\%)}}$$

Graf č. 7: Upravená Phillipsova křivka

3.10.1. Upravená Phillipsova křivka

Na grafu č. 7 je zakreslena Phillipsova křivka tak, jak ji v 60. letech presentovali autoři. Cenová inflace je nanesena na levé vertikální ose a mzdová inflace na pravé vertikální ose. Míru nezaměstnanosti měříme na ose horizontální. Všechny veličiny jsou vyjádřeny procenty.

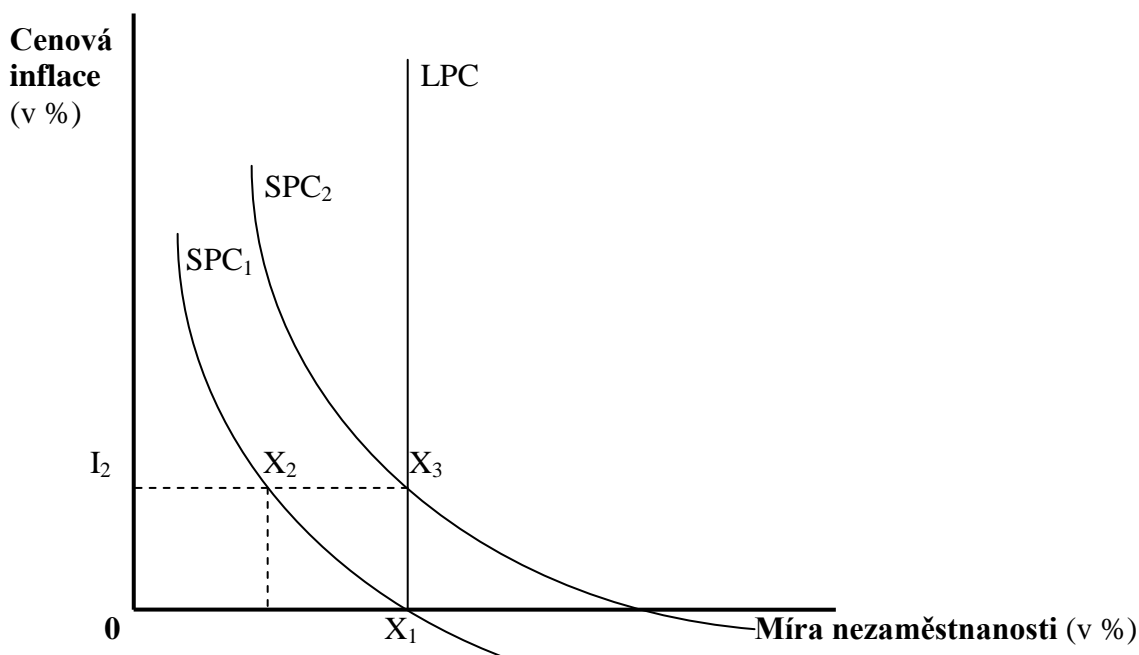
Přirozená míra nezaměstnanosti je v bodě, kde se Phillipsova křivka střetává s osou míry nezaměstnanosti. Právě v tomto bodě je nulová míra mzdové i cenové inflace a je proto možno hovořit o inflaci stabilní.

Jak lze vidět v předchozím grafu, čím nižší je míra nezaměstnanosti, tím můžeme čekat vyšší míru hladiny inflace a naopak, při nízké inflaci, či dokonce deflaci, lze očekávat vysokou míru nezaměstnanosti. Vlády a centrální banky si proto musí vybrat, co je pro ně v oné době důležitější.

3.10.2. Phillipsova křivka rozšířená o očekávání

M. Friedman přišel ke konci 60. let s kritikou Phillipsovy křivky. Podle něj je Phillipsova křivka platná pouze v krátkém období a to vlivem peněžní iluze.

Graf č. 8: Upravená Phillipsova křivka

V grafu č. 8 je znázorněná krátkodobá Phillipsova křivka SPC_1 , která protíná míru nezaměstnanosti v přirozené míře v bodě X_1 . Tato míra odpovídá potencionálnímu produktu. V tomto bodě je také nulová cenová inflace.

Vládě se zdá, že míra nezaměstnanosti je příliš vysoká a chce ji snížit. Zvýší tedy vládní nákupy a tím vzroste agregátní poptávka. Firmy budou najímat více zaměstnanců a budou jim zvyšovat mzdy. Lidé pod touto iluzí budou více pracovat. Mezi tím ale rostou ceny. Ekonomika se tedy posunula po křivce SC_1 z bodu X_1 do X_2 . Toto tedy nese sice menší nezaměstnanost, ale vyšší míru inflace. Míra inflace se tedy změnila z 0 do I_2 .

V dalším období lidé zjistí, že se jim vlastně reálná mzda vůbec nezměnila, jelikož s růstem nominálního příjmu, rostla i inflace. Tímto iluze opadne a lidé omezí svou nabídku práce. Firmy omezí nabídku práce a nezaměstnanost se vrátí zpět na svou přirozenou úroveň z bodu X_2 do bodu X_3 při nezměněné inflaci I_2 . Lidé tedy budou očekávat tuto hodnotu míry inflace a Phillipsova křivka se posune na úroveň SC_2 . Touto cestou vzniká setrvačná inflace.

Pokud by vláda chtěla udělat opět stejné opatření, opakovala by se předchozí situace a znovu by vzrostla inflace a míra nezaměstnanosti by zůstala stejná.

Volba mezi mírou nezaměstnanosti a mírou inflace existuje pouze v krátkém období. V dlouhém období se nezaměstnanost nachází vždy na své přirozené míře a míra inflace akceleruje. Dlouhodobá Phillipsova křivka je vertikální na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti.²³

---

²³ PAVELKA, T., *Makroekonomie – základní kurs*, 278 s.

4. Vývoj inflace v ČR a v západní Evropě

Tato část diplomové práce je zaměřena na vývoj inflace od rozdělení Československa až po vstup České republiky do EU. Závěrem této části je analýza, zda přinesl vstup ČR do EU výraznější změnu vývoje inflace. Česká republika vstoupila do Evropské unie spolu s dalšími 9 státy 1. května 2004.

4.1. Průměrný roční index

Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12-ti předchozích měsíců.

Tato míra inflace je vhodná při úpravách nebo posuzování průměrných veličin. Bere se v úvahu zejména při propočtech reálných mezd, důchodů a pod. Toto je znázorněno v tabulce č. 2 a č. 3.

Tabulka č. 2: Vývoj meziroční inflace před vstupem ČR do EU

Rok									
1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
10	9,1	8,8	8,5	10,7	2,1	3,9	4,7	1,8	0,1

Pramen: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

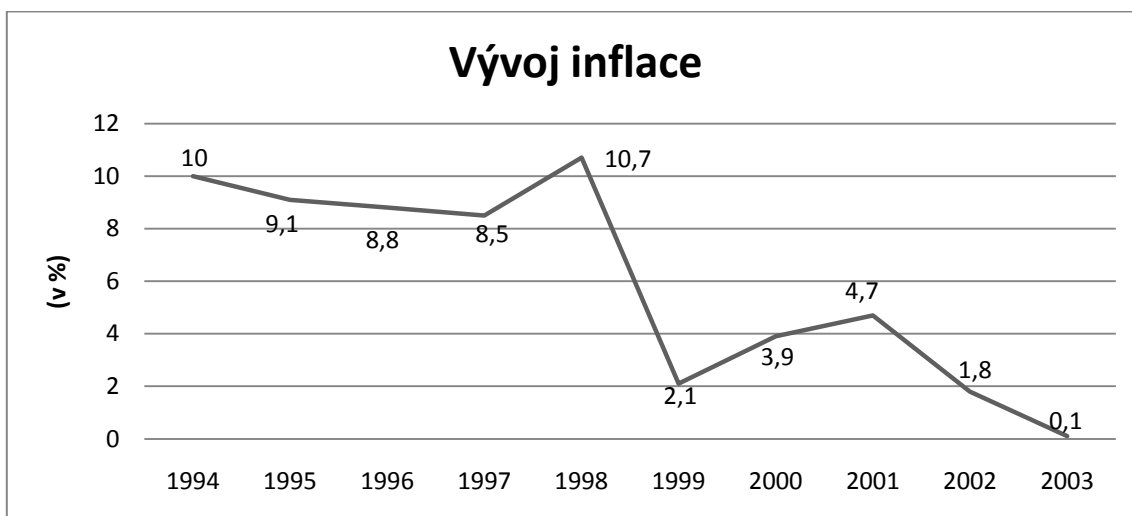
Tabulka č. 3: Vývoj meziroční inflace v jednotlivých měsících

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2000	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,9	3,1	3,3	3,6	3,8	3,9
2001	4,0	4,0	4,0	4,1	4,2	4,3	4,5	4,6	4,7	4,7	4,7	4,7
2002	4,6	4,6	4,6	4,5	4,3	3,9	3,5	3,1	2,7	2,4	2,1	1,8
2003	1,5	1,1	0,8	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1

Pramen: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

Graf č. 9: Vývoj inflace do roku 2004

Na grafu č. 9 můžeme vidět, jak se graficky vyvíjela inflace do vstupu ČR do EU.

4.2. Vývoj inflace od roku 1990 do roku 1994

V roce 1989 přecházela Česká republika od centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní a začala tzv. liberalizace cen. V původní republice byla pouze jedna banka a to banka státní. Tato banka se po revoluci rozdělila na dva sektory. Vznikla jedna banka centrální a banky komerční. Touto dobou centrální banka nemohla použít žádné standardní měnové nástroje k regulaci trhu. Československá centrální banka měla před sebou důležité rozhodnutí, což se v budoucnu projevilo, jako správné. Centrální banka devalvovala vlastní měnu a zafixovala československou korunu k německé marce. Při otevření trhu vůči zahraničí mohly domácí firmy postupně zvyšovat ceny až do výše cen firem zahraničních. Na nízké inflaci měl největší zásluhu onen zmiňovaný fixní kurz. Jelikož centrální banka měla dostatek devizových rezerv, mohla tento kurz držet až do roku 1997.

Inflace v roce 1989 vykazovala pouze růst o 1,9%, v roce 1990 již byla 10%. S největší inflací se ČSR setkala v roce 1991, kdy přišel první inflační šok, který byl spojený s první cenovou liberalizací. Tehdy rostla inflace o to 57%. V roce 1992 se inflace srovnala na 11%. V ostatních státech východního bloku měli velký problém s hyperinflací, tudíž tento stav byl celkově ojedinělý. Za příčinu se dává hlavně fixnímu měnovému kurzu.

Další inflační šok je spojen s rokem 1993, kdy se ČR oddělila od SR a vznikala nová daňová soustava a zavedla se daň z přidané hodnoty. Daňová soustava měla být nastavena tak, že na cenovou hladinu nebude mít zavedená DPH žádný vliv, avšak díky této dani rostli ceny o 8%. Avšak firmy toto využily ve svůj prospěch a inflace se dostala až na hodnotu 20,8%.

4.3. Vývoj inflace roku 1995

Počínaje rokem 1995 se stala Česká republika velmi otevřenou. Tím se zapříčinila hlavně ČNB svou liberalizací toků na finančním účtu platební bilance. ČNB umožnila obchodování české koruny na mezinárodním měnovém trhu. Vývoj hospodářského růstu se zvýšil téměř na dvojnásobek, než tomu bylo v předchozích letech. Tento vývoj se opíral hlavně o zvyšující se investicích ze zahraničí, jelikož vzhledem k inflaci měla Česká republika vyšší úrokovou míru než úroková míra v zahraničí. Investiční poptávka byla větší než poptávka spotřebitelská. Výhodu pro zahraniční investory mělo i minimální kurzové riziko, kde česká koruna byla fixována k zahraničním měnám ve flukтуаčním pásmu 5%.

Důvodem vysoké inflace byl zvyšující se příliv zahraničního kapitálu, který vedl ke zvyšování peněžní zásoby. Zvyšovala se agregátní poptávka a ekonomika narazila na nedostatek produkčních kapacit. Tento nedostatek byl kompenzován dovozem, kdy se velice začala zhoršovat obchodní bilance země.

Velký nárůst inflace byl zapříčiněn hlavně díky deregulaci cen u neobchodovatelného zboží (např. nájmy, elektrická energie), které byly postupně uvolňovány od roku 1991.²⁴

4.4. Vývoj inflace v roce 1996

V tomto roce se v inflaci dále projevovala postupná deregulace cen. Inflace se v tomto roce pohybovala na 8,9%. ČNB se snažila zamezovat inflačním tlakům pomocí pohybů úrokových sazeb. Česká republika začíná mít jméno stabilní ekonomiky, což vede k velkému přílivu zahraničního kapitálu. Jelikož ČR ale čelí velkým poptávkovým tlakům, musí ČNB poprvé použít také měnovou restrikcí, aby těmto tlakům zabránila

4.5. Vývoj inflace v roce 1997

V tomto roce nastala světová měnová krize, kdy došlo ke zpomalení hospodářského růstu České republiky a k odlivu zahraničního kapitálu z naší země. V květnu došlo dokonce ke spekulativním útokům na českou korunu. ČNB zvýšila proto úrokové sazby. Centrální banka tím, že opustila od fixního měnového kurzu, zabránila pádu české koruny a úniku kapitálu ze země. Měnová krize tímto byla v ČR zažehnána. Dále došlo k vysokému růstu nájemného, které jen za tento rok vzrostlo až o 50%. Avšak míra inflace byla 8,5% a v květnu se dostala až na své minimum 6,3%.

---

²⁴ KRIŽANOVIČ, O., *Inflace v ČR (před a po vstupu do EU)*, 52 s.

4.5.1. Vývoj inflace v zemích „východního bloku“

Tabulka č. 4: Vývoj inflace spotřebitelských cen v %

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
CR	9,9	56,7	11,1	20,8	10,0	9,1	8,9
Slovensko	10,4	61,2	10,2	23,1	13,4	10,0	6,0
Polsko	585,8	59,4	45,3	36,9	32,2	28,1	19,8
Maďarsko	28,9	35,0	23,0	22,6	19,1	28,5	23,6

Jak můžeme vidět v tabulce č. 4, inflace se nevyvíjela ve všech zemích stejně. Díky počáteční úspěšné protiinflační politice České republiky, byla u nás inflace nejnižší. Největší podíl na tom měl hlavně fixní kurz, který byl nominální kotvou pro vývoj mezd a cen. V Maďarsku a v Polsku neudrželi svůj fixní kurz a své měny museli devalvovat podle inflace. To vedlo k devalvačně-inflační spirále, díky níž se držela inflace na vysoké úrovni.

Další příčinou byl měnový převis, kdy Polsko a Maďarsko provedli v 80. letech reformy, které díky potlačené inflaci vedly k tržní nerovnováze a zadlužování zemí. Polsko bylo dokonce první socialistickou zemí, které bylo od roku 1982 trvale deficitní. Československo, které neprovedlo reformy, měnovým převisem téměř netrpělo. Platební i obchodní bilance byla v ČSFR vyrovnaná. Vysoký měnový převis v Polsku i Maďarsku vedl, po cenové liberalizaci, k velkému skoku cen.²⁵

4.6. Inflace v roce 1998 a cílování inflace

Při plnění své základní měnověpolitické úlohy, tj. zabezpečení cenové stability, volí centrální banka jeden z několika možných měnověpolitických režimů. Čtyřmi základními typy těchto režimů jsou režim s implicitní nominální kotvou, cílování peněžní zásoby, cílování měnového kurzu a cílování inflace.

V prosinci 1997 rozhodla bankovní rada České národní banky o změně režimu měnové politiky a počínaje rokem 1998 přešla k cílování inflace. Přejít k novému režimu měnové politiky nebyl změnou její úlohy, ale pouze způsobu, jakým je tato úloha plněna.

Rok 1998 byl tedy pro vývoj inflace zlomový. V lednu tohoto roku přešla ČNB, jako první z centrálních bank transformujících se zemí, od řízení vývoje peněžní zásoby k přímému cílování inflace. Čímž se zavazuje usilovat o to, aby se inflace za normálních vnějších ekonomických podmínek pohybovala na úrovni vyhlášeného inflačního cíle.

²⁵ KRIŽANOVIČ, O., *Inflace v ČR (před a po vstupu do EU)*, 52 s.

Tento režim má ve srovnání s ostatními měnověpolitickými režimy (např. cílování peněžní zásoby, cílování měnového kurzu) některé významné přednosti. Především je zaměřen přímo na kontrolu inflace, veličiny výslovně uvedené v zákoně. Závazek centrální banky v podobě inflačního cíle je pro veřejnost obecně srozumitelný a ukotvuje inflační očekávání.

Významnými rysy cílování inflace je střednědobost této strategie, využívání prognózy inflace a veřejné explicitní vyhlášení inflačního cíle či posloupnosti cílů. Bankovní rada ČNB při svém měnověpolitickém rozhodování posuzuje nejnovější prognózu ČNB a vyhodnocuje rizika nenaplnění této prognózy. Na základě těchto úvah pak Bankovní rada hlasuje o tom, zda a jak by se mělo změnit nastavení měnověpolitických nástrojů. Změnami těchto nástrojů se centrální banka snaží kompenzovat excesivní inflační, resp. deflacionární tlaky, které vychylují budoucí inflaci mimo inflační cíl resp. toleranční pásmo kolem tohoto cíle. Například zvýšení repo sazby vede prostřednictvím tzv. transmisního mechanismu obvykle k oslabení agregátní poptávky, které má za následek oslabení cenového růstu. Snížení repo sazby má na inflaci obvykle opačný dopad. Pokud centrální banka očekává, že v budoucnu budou převažovat inflační vlivy vychylující inflaci nad cílovanou hodnotu, je to signál, že měnová politika by měla být restriktivnější, tj. že repo sazba by měla být zvýšena.

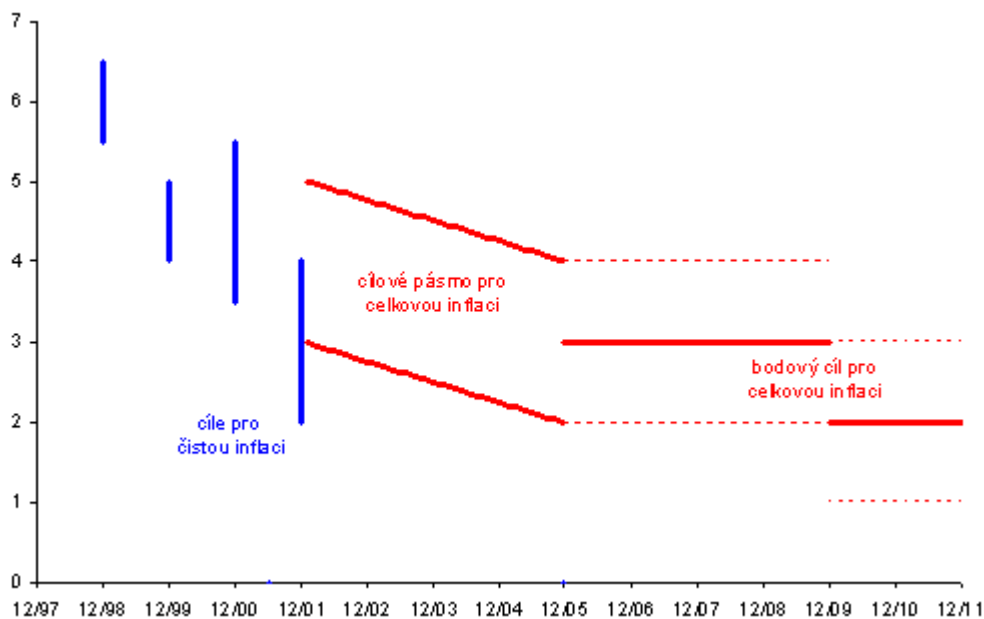
Inflační vývoj, resp. očekávaný inflační vývoj může být ovšem důsledkem působení mimořádných šoků zpravidla na straně nabídky, jejichž inflační resp. deflacionární projevy za určitou dobu odezní, takže úsilí tyto projevy zcela eliminovat změnami nastavení měnověpolitických nástrojů by zbytečně krátkodobě rozkolísávalo ekonomiku. Pokud se prognóza inflace v důsledku zmíněných šoků pohybuje po jistou dobu mimo toleranční pásmo inflačního cíle, je to v režimu cílování inflace obvykle považováno za výjimku z úkolu centrální banky zajistit vývoj inflace poblíž inflačního cíle. ČNB - stejně jako řada jiných centrálních bank cílujících inflaci - uplatňuje tuto praxi a v odůvodněných situacích pracuje s tzv. výjimkami ze závazku plnit inflační cíl.²⁶

Vývoj inflačních cílů od počátku cílování inflace v ČR znázorňuje obrázek č. 1.

---

²⁶ <http://www.cnb.cz/>, Cílování inflace v ČR, Praha: Česká národní banka

Obrázek č. 1: Inflační cíle ČNB

Pramen: Česká národní banka, [ww.cnb.cz](http://www.cnb.cz)

Na obrázku č. 1 lze vidět, jak Česká národní banka stanovuje inflační cíle od roku 1998. Právě roku 1998 byl stanoven první inflační cíl a to ve výši středu čáry, tj. 6% a s intervalem $\pm 0,5\%$ bodu. Do tohoto cíle se ČNB ani zdaleka nestrefila. Inlace byla tehdy 10,7%. Na rok 1999 byla inflace stanovena ve výši 4,5% opět s intervalem $\pm 0,5\%$ bodu. Do tohoto pásma se ČNB opět nedostala, jelikož inflace tento rok klesla až na 2,1%. Další roky si ČNB zadala již větší inflační pásmo, a to ve výši 2%.

Tabulka č. 5: Inflační cíle ČNB stanovené v čisté inflaci

pro rok	ve výši	plnění k měsíci	stanoven
1998	5,5 - 6,5 %	prosinec 1998	prosinec 1997
1999	4 - 5 %	prosinec 1999	listopad 1998
2000	3,5 - 5,5 %	prosinec 2000	prosinec 1997
2001	2 - 4 %	prosinec 2001	duben 2000
2005	1 - 3 %	prosinec 2005	duben 1999

Pramen: Česká národní banka, www.cnb.cz

Na počátku roku 1998 byla inflace negativně ovlivněna mnoha nákladovými faktory. Tento rok opět probíhala deregulace cen produktů, které byly ještě do této doby státem regulované. Dalšími náklady bylo opětovené zvýšení snížené sazby DPH, a to z 5% na 9%.

Další zvýšení proběhlo i daní spotřebních u vybraných komodit. Tohoto roku se ČR dočkala i prudké dezinflace, kdy se inflace z počátku roku ve výši 13% snížila na téměř poloviční hodnotu ke konci roku, a to 6,8%. Tomuto všemu nahrávala příznivá situace ČR v mnoha směrech. V první řadě působením úspěšné restriktivní politiky národní banky, dále také důchodové a fiskální politiky vlády. V neposlední řadě dále také příznivým vývojem na světových trzích, dále také pozitivním vývojem reálných mezd a produktivity práce. To vše také nahrávalo české koruně.

4.7. Vývoj inflace od roku 1999 do roku 2002

V návaznosti na recesi z roku 1998, způsobenou poklesem HDP, došlo o rok později k prudkému poklesu míry inflace. I přes to, že během roku 1999 HDP mírně vzrostl a Česká republika se pomalu dostávala z recese, míra inflace dosahovala pouze 2,1%. O rok dříve byla přitom 10,7% . Od přechodu z centrálně plánované k tržní ekonomice byla míra inflace v tomto roce na svém minimu. ČNB se tak podařilo naplnit závazek přijatý v dokumentu „Společné zhodnocení priorit hospodářské politiky ČR“ o udržení míry inflace vyhovující požadavkům pro přístup do Evropské měnové a hospodářské unie.

Stanovený index čisté inflace pro tento rok (1999) byl 4%. Reálně se podařilo dosáhnout indexu meziroční čisté inflace ve výši 1,5%, což bylo o 2,5 procenta méně, než byl vytyčený cíl.

V roce 2000 pak do České republiky začalo proudit ohromné množství zahraničního kapitálu, což pomohlo opětovnému nastartování hospodářského růstu. S tímto nárůstem HDP rostly i reálné příjmy a došlo i ke snížení nezaměstnanosti. Meziroční index inflace se ustálil na čtyřech procentech, výjimkou bylo pouze 1. čtvrtletí tohoto roku, kdy inflace dosahovala pouze 3.8%. Cenovou hladinu nejvíce ovlivňovaly nákladové faktory, jako například zvýšení poptávky a s tím spojené silnější konkurenci zejména u maloobchodníků. Nezanedbatelný vliv na růst inflace měl také růst cen za ropu a oslabení kurzu české koruny vůči americkému dolaru, což vedlo k ještě většímu růstu cen těchto produktů. Ve druhém pololetí roku 2000 se růst ceny ropy zpomalil a tím došlo i ke zpomalení růstu míry inflace.

I přes vnější nabídkové šoky ovšem nedošlo k dalšímu nárůstu inflace, jak se ČNB i další ekonomické subjekty obávaly a cíl stanovený v roce 1998 se tak podařilo naplnit.

V roce 2001 pak pokračoval ekonomický růst. Na zvýšení cen se nejvíce podílela deregulace o 11,9% a růst cen u potravin. Kvůli deregulaci vzrostly zejména ceny za nájem, elektřinu, plyn, dopravu, telekomunikaci a poštovní služby. Oproti tomu novela o spotřebních

daních měla na inflaci téměř nulový dopad. Díky snížení cen potravin ve 3. čtvrtletí došlo k pozvolnému zpomalování růstu spotřebitelských cen.

Cíl, který si ČNB stanovila pro tento rok, tedy inflace 2 – 4%, byl naplněn. Na konci roku (prosinec 2001) dosáhla čistá inflace hodnoty 2,4%. ČNB se tak podařilo vytvořit optimální podmínky pro další ekonomický růst. Dále také stanovila inflační cíle až do roku 2005. Pro leden 2002 činil předpoklad 3 – 5%, který plynule přecházel ke 2 – 4% pro rok 2005. Cenový růst byl nastaven na úroveň Evropské unie, zároveň ale ČNB vytvořila prostor pro přizpůsobení se cenových hladin cenám EU.

Ve druhém čtvrtletí roku 2002 se, kvůli ničivým záplavám v srpnu tohoto roku, apreciaci koruny vůči euru a zpomalení světové ekonomiky, pokles inflace prohloubil. Docházelo i ke snížení cen dovozu a spotřebitelské ceny se tak dostaly na své minimum od započetí transformace. Čistá míra inflace dosáhla pouze 1,8% a dostala se tak dokonce pod stanovený cíl. Vývoj spotřebitelských cen poklesl ke konci roku z 3,7% na jeho začátku až k 0,6%. Inflaci brzdil i HDP, který byl pod svými potenciálními možnostmi a to i přes to, že agregátní poptávka si uchovala stejné tempo růstu.

4.8. Vývoj inflace v roce 2003

V tomto roce se poprvé v ČR objevila deflace a celoroční inflace poklesla pod úroveň EU. Dezinflace, kterou můžeme sledovat již od roku 2001 vyvrcholila zmíněnou deflací v tomto roce. Například v lednu klesaly spotřebitelské ceny meziročně až o 0,4%. Ve druhém čtvrtletí se inflace dostala ze záporných hodnot. V červnu dosáhla 0,3% a po zbytek roku se držela kolem nulových hodnot.

ČNB věřila, že rostoucí produkt vrátí inflaci do přijatelného pásma a rozhodla se uměle do tohoto vývoje nezasahovat, což se ukázalo jako prozíravé řešení. Inflace opět začala díky zvyšující se spotřebitelské poptávce růst.

4.9. Vývoj inflace po vstupu do EU

V této části diplomové práce jsem se zaměřil na vývoj inflace v České republice po vstupu do Evropské unie k 1. květnu 2004. Dále porovnání se státy Evropské unie s použitím HICP – Harmonizovanému indexu spotřebitelských cen.

4.9.1. Harmonizovaný index spotřebitelských cen

Harmonizované indexy spotřebitelských cen (HICPs) se používají k hodnocení inflační konvergence podle požadavků Článku 121 Amsterdamské smlouvy. Jsou základem pro Index spotřebitelských cen Měnové unie (MUICP), Evropský index spotřebitelských cen a Index spotřebitelských cen Evropského hospodářského prostoru (EEAICP). HICPs jsou sestavovány na základě uzákoněné metodiky, závazné pro všechny členské státy EU. Společnou klasifikací pro Harmonizované indexy spotřebitelských cen je COICOP. Verze této klasifikace (COICOP/HICP) byla upravena přímo pro HICPs. Dílčí indexy publikované Eurostatem jsou založeny na této klasifikaci.²⁷

Tabulka č. 6: Meziroční inflace po vstupu ČR do EU

Rok						
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5

Pramen: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

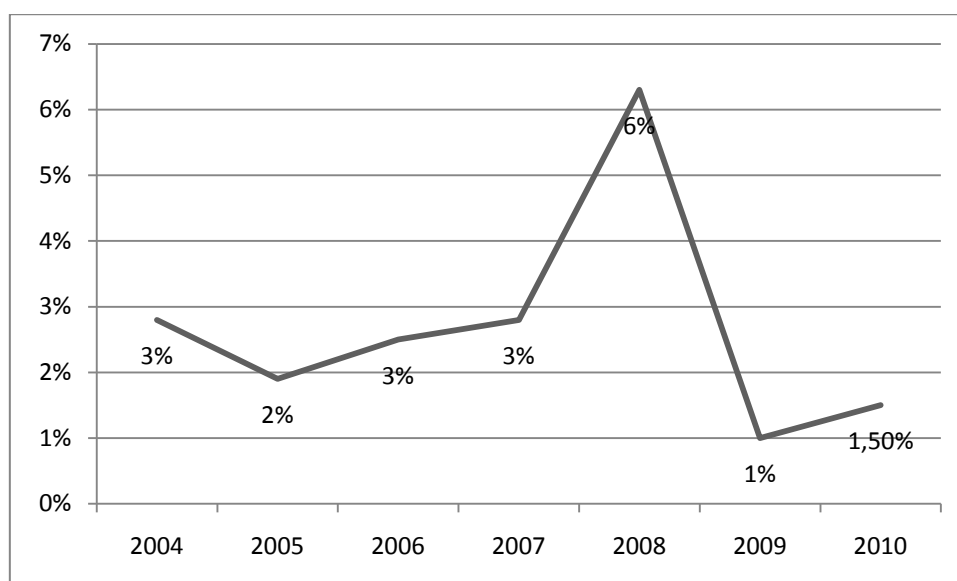
Tabulka č. 7: Meziroční inflace od roku 2004 po jednotlivých měsících

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2004	0,3	0,5	0,8	1,0	1,2	1,4	1,7	2,0	2,2	2,5	2,7	2,8
2005	2,8	2,7	2,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9
2006	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,7	2,6	2,5
2007	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0	2,2	2,5	2,8
2008	3,4	3,9	4,3	4,7	5,0	5,4	5,8	6,1	6,4	6,6	6,5	6,3
2009	5,9	5,4	5,0	4,6	4,1	3,7	3,1	2,6	2,1	1,6	1,3	1,0
2010	0,9	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,8	0,9	1,1	1,2	1,4	1,5
2011	1,6	1,7										

Pramen: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

²⁷ <http://www.czso.cz>, *Harmonizovaný index spotřebitelských cen – všechny položky*, Praha – Český statistický úřad

Graf č. 10: Vývoj inflace od roku 2004

Tabulka č. 6 a č. 7 znázorňuje, jak se vyvíjela inflace v ČR po vstupu do Evropské unie, tedy v roce 2004 až do dnes. Pro lepší představivost můžeme na grafu č. 10 vidět vývoj míry inflace v grafickém vyjádření. Poslední dostupná data za celý rok, je rok 2010. Tato míra je tedy vyjádřena přírůstkem indexu spotřebitelských cen. Tj. jak se procentuálně změnila průměrná cenová hladina za 12 měsíců v průměru oproti 12 měsícům předcházejícím.

4.10. Vývoj inflace v roce 2004

Rokem 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. S tímto se zapojila i do Společné zemědělské politiky Evropské unie. Zmínění o tomto faktu je spojeno s inflací, jelikož došlo ke zvyšování cen potravinářských produktů. Zejména cukrářské výrobky, u kterých cena vzrostla nejvíce, a to o 10%. V porovnání s rokem 2003, vzrostly spotřebitelské ceny o 2,8%.

Během celého roku 2004 se inflace meziměsíčně pravidelně zvyšovala. Hlavní příčinou tohoto růstu byly především úpravy a harmonizace daní, které probíhaly po vstupu ČR do Evropské unie. Měnily se všechny spotřební daně (tabák, alkohol a pohonné hmoty). Další změnou v daňové problematice bylo snížení základní sazby daně z 22% na 19%. Což vedlo k mírnému snížení cen služeb a statků s touto sazbou spojených. Avšak negující tomuto snížení byl přechod nějakých položek služeb, které přešly do základní sazby ze sazby snížené, a to z 5% na 19%. To se projevilo hlavně v oboru ubytování a stravování.

Meziroční inflace se ke konci roku začala snižovat, jelikož konkurenční prostředí začalo zesilovat a inflační tlaky ze strany poptávky byly tlumeny.

4.10.1. **Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU25**

Meziroční přírůstek průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 25 členských zemí EU byl podle předběžných údajů v říjnu 1,8 % a v listopadu 2,1 %. Nejvíce vzrostly ceny v Lotyšsku (o 5,6 % a 6,5 %) a Maďarsku (o 6,3 % a 6,4 %). Mezi státy s nižší hodnotou HICP se v říjnu a listopadu zařadila Česká republika, kde meziroční přírůstek HICP byl v říjnu 0,8 %, listopadu 1,0 %. Podle předběžných výpočtů zrychlil v prosinci meziroční přírůstek HICP v ČR na 1,5 %. Na Slovensku zpomalil cenový růst v říjnu a listopadu na 3,1 % a 3,7 % (v září byl 4,5 %). V Německu naopak mírně zrychlil na 1,1 % a 1,5 % (ze 1,0 % v září).

V roce 2005 byly hodnoty HICP za ČR ve většině měsíců nižší než HICPEU25. Na konci roku 2005 a v 1. až 3. čtvrtletí 2006 se jejich hodnoty velmi přiblížily, ve 4. čtvrtletí 2006 se opět český HICP dostal pod průměr EU25.²⁸

4.11. Vývoj inflace v roce 2005

Meziroční míra indexu spotřebitelských cen byla tento rok 1,9%. Tato míra byla oproti minulému roku nižší o 0,9%. Vývoj inflace byl po celý rok nerovnoměrný. Avšak měl tendenci spíše klesající, kde v prosinci skončil na nejnižší úrovni. Inflace tedy skončilo pod inflací cílovou, která byla na tento rok nastavena na rozmezí 2 – 4%.

Podobně, jako rok předtím, rostla inflace hlavně u služeb, kde vzrostla o 3,7%. Největší podíl na tomto růstu mělo hlavně zvýšení cen poštovních služeb a telekomunikací, u kterých ceny vzrostly až o 7,6%. Dále zvýšení cen regulovaných služeb, jako komunálních služeb, služeb zdravotnictví, zemního plynu a koncesionářských poplatků u rozhlasu a televize. U cen zboží potom pouze o 0,8%. Největší podíl si opět drží ceny ropných surovin. U potravin došlo dokonce o snížení, díky dobré úrodě z minulého roku. Dále zde byly pouze malé daňové úpravy, kde se zvýšila pouze daň z tabáku.

Velký pozitivní vliv na vývoj inflace měl také dobrý vývoj kurzu koruny.

4.11.1. **Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU25**

Meziroční přírůstek průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 25 členských zemí EU byl podle předběžných údajů v listopadu 2,2 %, což je o 0,2

---

²⁸ <http://czso.cz>, *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2004 a v roce 2004*, Praha – Český statistický úřad

procentního bodu méně než v říjnu. Nejvíce vzrostly ceny v Lotyšsku (o 7,5 %), nejméně ve Finsku (o 1,0 %) a Polsku (o 1,1 %). Na Slovensku zrychlil cenový růst v listopadu na 3,6 % (ze 3,5 % v říjnu). Naopak v Německu zpomalil růst cen na 2,3 % (z 2,4 % v říjnu). V ČR dosáhl meziroční přírůstek HICP v prosinci 1,9 % (v listopadu 2,2 %). Bleskový odhad meziročního růstu HICP pro eurozónu za prosinec 2005 je 2,2 %.

Zatímco v roce 2004 se hodnoty HICP za ČR pohybovaly nad průměrem zemí EU, v roce 2005 byly české HICP ve většině měsíců nižší, pouze v říjnu a listopadu byly jejich hodnoty téměř totožné.²⁹

4.12. Vývoj inflace v roce 2006

Tento rok se meziroční míra inflace ustálila na hodnotě 2,5%. Inflace se meziměsíčně příliš neměnila. Nejvíce se na růstu podílel opět růst cen energetických produktů. Mezi tyto produkty patří pohonné hmoty, zemní plyn, teplo a teplá voda, vodné a stočné. Další nezanedbatelný podíl měl růst cen telekomunikačních služeb (o 5,9%), zejména růst cen dálkových volání z pevné linky a zvýšení paušálu za používání linky. Změny cen potravin, nebyly nějak významné, měnily se mírně pouze podle sezóny.

4.12.1. Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU25

Meziroční přírůstek průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 25 členských zemí EU byl podle předběžných údajů v říjnu 1,8 % a v listopadu 2,1 %. Nejvíce vzrostly ceny v Lotyšsku (o 5,6 % a 6,5 %) a Maďarsku (o 6,3 % a 6,4 %). Mezi státy s nižší hodnotou HICP se v říjnu a listopadu zařadila Česká republika, kde meziroční přírůstek HICP byl v říjnu 0,8 %, listopadu 1,0 %. Podle předběžných výpočtů zrychlil v prosinci meziroční přírůstek HICP v ČR na 1,5 %. Na Slovensku zpomalil cenový růst v říjnu a listopadu na 3,1 % a 3,7 % (v září byl 4,5 %). V Německu naopak mírně zrychlil na 1,1 % a 1,5 % (z 1,0 % v září).

V roce 2005 byly hodnoty HICP za ČR ve většině měsíců nižší než HICPEU25. Na konci roku 2005 a v 1. až 3. čtvrtletí 2006 se jejich hodnoty velmi přiblížily, ve 4. čtvrtletí 2006 se opět český HICP dostal pod průměr EU25.³⁰

---

²⁹ <http://czso.cz>, *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2005 a v roce 2005*, Praha – Český statistický úřad

³⁰ <http://czso.cz>, *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2006 a v roce 2006*, Praha – Český statistický úřad

4.13. Vývoj inflace v roce 2007

V roce 2007 byla meziroční míra inflace 2,8%.

Od ledna 2007 je inflace počítána na novém spotřebitelském koši, který vychází z vah roku 2005, a lépe tak odpovídá současné skladbě spotřeby domácností. V novém koši se snížil podíl regulovaných cen a potravin, tj. okruhů cen, které v současnosti rostou nadprůměrným tempem. Vzrostl naopak podíl cen pohonných hmot a zejména korigované inflace bez pohonných hmot, tj. položek se záporným nebo nízkým kladným cenovým růstem. To mohlo mírně snížit vykázaný růst cen v lednu 2007. Pro vývoj inflace v následujících dvou letech však bude významné i to, že se zvýšila váha tabákových výrobků, což může zvýraznit očekávané dopady změn nepřímých daní. Podle předběžných analýz ČNB by změna spotřebitelského koše v souhrnu neměla mít výrazný vliv na prognózovaný vývoj celkové inflace v časovém horizontu, který je důležitý pro rozhodování o měnové politice.³¹

Vývoj spotřebitelských cen v roce 2007 ovlivňovaly zejména ceny potravin a regulované ceny. Spotřebitelská inflace byla dále ovlivněna změnami nepřímých daní a v menší míře také vývojem korigované inflace bez pohonných hmot. Se zpožděním se začala projevovat spotřební daň na tabák z roku 2006.

Míra inflace v roce 2007 nabrala stoupající charakter. V prosinci zrychlil meziroční růst na 5,4% oproti 5% v listopadu. Mezi nejvýznamnější iniciátory růstu spotřebitelských cen v listopadu a prosinci 2007 byly potraviny a doprava. V prosinci rostly spotřebitelské ceny o 0,5% oproti listopadu 2007. V porovnání se stejnými měsíci v roce 2006 zrychlil meziroční růst v prosinci na 5,4% oproti listopadovým 5,0%. V porovnání dle průměrné míry inflace vyjádřenou přírůstkem indexu spotřebitelských cen, byla inflace 2,8% v roce 2007, což je o 0,3 v porovnání s průměrem roku 2006. Největší vliv na regulované ceny měly ceny železniční dopravy, které rostly o 2,8%. České dráhy změnili na začátku prosinci jízdné. U tržních cen měly největší vliv ceny potravin (zelenina o 34,8%, máslo o 21,1%, mléko a mléčné výrobky o 18,4% a pekárenské výrobky o 11,8%). Opačným směrem se vyvíjely ceny dovolených (o 13,7%) a elektronických zařízení (o 19,8%). Z potravin klesaly ceny brambor, a to o 19,8%.³²

---

³¹ www.cnb.cz, *Komentář ČNB ke zveřejněným údajům o vývoji inflace v lednu 2007*, Praha: Česká národní banka

³² www.cnb.cz, *Výroční zpráva 2007*, Praha: Česká národní banka

4.13.1. **Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU27**

Meziroční přírůstek průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 27 členských zemí EU byl podle předběžných údajů v říjnu 2,7 % a v listopadu 3,1 %. Nejvíce vzrostly ceny v Lotyšsku (o 13,2 %, resp. 13,7 %) a Bulharsku (o 10,6 %, resp. 11,4 %). Nejnižší inflaci mělo Nizozemí (1,6 %, resp. 1,8 %). Na Slovensku byl cenový růst 2,4 %, resp. 2,3 %. V Německu byl přírůstek HICP v uvedených měsících 2,7 %, resp. 3,3 %. V ČR činil meziroční růst HICP v říjnu 4,0 %, v listopadu 5,1 % a podle předběžných propočtů zrychlil v prosinci na 5,5 %, což jsou ve srovnání s EU27 hodnoty nadprůměrné.³³

4.14. **Vývoj inflace v roce 2008**

V roce 2008 byla meziroční inflace již 6,3%. Toto je výrazně vyšší hodnota než v roce 2007. Tímto byla tato hodnota nejvyšší za posledních deset let. Inflace nerostla pouze u nás, ale v celé EU. Na tomto citelném vzestupu měl největší podíl růst cen potravin, zvýšení snížené sazby daně z 5% na 9%, opětovné zvýšení spotřební daně na tabákové výrobky, zvýšení cen energie, regulovaného nájemného a také zavedení poplatků ve zdravotnictví.

Meziročně vzrostly spotřebitelské ceny v prosinci o 3,6 %, což je o 0,8 procentního bodu méně než v listopadu. Byl to nejnižší meziroční růst cen od září 2007. Zpomalení cenového růstu ovlivnily hlavně ceny v oddíle doprava, kde se pokles cen pohonných hmot prohloubil z 12,1 % v listopadu na 22,0 % v prosinci. Ceny automobilů byly nižší o 12,2 %. Obrat v cenovém vývoji nastal v oddíle potravin a nealkoholické nápoje, kde ceny z růstu o 0,9 % v listopadu přešly v prosinci v pokles o 0,8 %. Důvodem byl jejich výrazný cenový vzestup na konci roku 2007. U většiny druhů potravin došlo ke zmírnění cenového růstu nebo prohloubení cenového poklesu. Nižší než loni byly zejména ceny chleba o 1,5 %, běžného pečiva o 3,5 %, vajec o 16,6 %, mléka o 8,5 %, sýrů o 9,4 %, čerstvého másla o 28,5 %, ovoce o 16,7 %, zeleniny vč. brambor o 2,8 %. Ceny mouky byly vyšší o 8,0 % (v listopadu o 18,2 %), jedlých olejů o 7,0 %, rostlinných tuků o 16,0 %, čokolády a čokoládových výrobků o 3,7 %, kávy o 6,5 %. Na meziroční růst cen nadále nejvíce působily ceny v oddíle bydlení, kde vzrostly ceny zemního plynu o 33,9 %, elektřiny o 9,5 %, tepla a teplé vody o 14,4 %, tuhých paliv o 13,8 %. Čisté nájemné vzrostlo o 15,1 %, v tom v bytech s regulovaným nájemným o 22,2 % a v bytech s tržním nájemným o 4,2 %. Ceny tabákových výrobků vzrostly o 14,5 %. Nižší než loni byly ceny oděvů o 1,2 %, přístrojů a spotřebičů pro

---

³³ <http://czso.cz>, *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2007 a v roce 2007*, Praha: Český statistický úřad

domácnost o 1,9 %, audiovizuálních a fotografických zařízení a zařízení pro zpracování dat o 12,8 %. V oddíle pošty a telekomunikace klesly ceny mobilních telefonů a ceny telefonických a telefaxových služeb. Ceny zboží úhrnem vzrostly o 1,3 % a ceny služeb o 7,7 %. Úhrnný index spotřebitelských cen bez započtení hypotetického nájemného byl meziročně vyšší o 3,5 %.³⁴

Míra inflace se ke konci roku začala razantně snižovat. Tento vývoj byl způsoben zejména výrazným snížením cen pohonných hmot, nižšími cenami některých druhů potravin a poklesem cen léků. Opačný vliv na vývoj cenové hladiny mělo zvýšení především cen tepla a teplé vody a cen tabákových výrobků, do nichž se nadále postupně promítá vliv zvýšení spotřební daně. Rostly též ceny v dopravních službách.³⁵

4.14.1. Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU 27

Meziroční přírůstek průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 27 členských zemí EU byl podle předběžných údajů v říjnu 3,7 % a listopadu 2,8 %. Nejvíce vzrostly ceny v Lotyšsku (o 13,7 %, resp. 11,6 %). Nejnižší inflaci mělo Německo a Portugalsko (shodně 2,5 %, resp. 1,4 %). Na Slovensku zpomalil cenový růst ze 4,2 % v říjnu na 3,9 % v listopadu. V ČR činil meziroční růst HICP v říjnu 5,7 %, v listopadu 4,1 % a podle předběžných propočtů byl v prosinci 3,3 %, což jsou hodnoty vyšší než průměr EU 27. Rozdíl v cenovém růstu se však v posledních měsících roku 2008 významně snížil.³⁶

4.15. Vývoj inflace v roce 2009

Průměrná míra inflace v roce 2009 dosáhla 1,0 %, což je hodnota výrazně nižší než v roce 2008, kdy byla 6,3 %. Byla to druhá nejnižší průměrná roční míra inflace od roku 1989 (nižší míra inflace byla pouze v roce 2003 ve výši 0,1 %). Míra inflace měla od ledna výrazně klesající tendenci. Tento vývoj byl způsoben tím, že růst cen v roce 2009 byl pomalejší než v roce 2008 a narážel na vysokou cenovou základnu roku 2008. To vedlo ke zpomalování meziročního cenového růstu nebo až k cenovému poklesu u většiny oddílů spotřebního koše. Zpomalování cenového růstu se projevilo hlavně v oddílech alkoholické nápoje a tabák, bydlení, stravování a ubytování. Meziročně klesly ceny zejména v oddílech potravin a nealkoholické nápoje, doprava, pošty a telekomunikace a tradičně též u odívání a obuvi.

³⁴ www.czso.cz, *Rychlá informace – Indexy spotřebitelských cen*, Praha: Český statistický úřad

³⁵ www.cnb.cz, *Komentář ČNB ke zveřejněným údajům o vývoji inflace v lednu 2008*, Praha: Česká národní banka

³⁶ <http://czso.cz>, *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2008 a v roce 2008*, Český statistický úřad

Na růst cenové hladiny nejvíce působily ceny v oddíle bydlení, jejichž růst ovlivnila hlavně další fáze deregulace čistého nájemného. Čisté nájemné vzrostlo o 19,2 %, z toho v bytech s regulovaným nájemným o 27,1 % a v bytech s tržním nájemným o 5,2 %. Ceny elektřiny byly vyšší o 11,6 % a tepla a teplé vody o 7,1 %. Ceny zemního plynu byly v průběhu roku snižovány, což vedlo ke změně meziročního růstu zemního plynu o 24,3 % v 1.čtvrtletí v pokles o 11,6 % ve 4. čtvrtletí. Směrem nahoru ovlivňovaly cenovou hladinu i ceny v oddíle alkoholické nápoje a tabák, jejichž růst byl důsledkem zvýšení spotřební daně cigaret v roce 2008. V průběhu roku 2009 vliv této daně postupně slábl a tím docházelo ke zpomalování meziročního růstu cen v tomto oddíle. Na snižování cenové hladiny působil nejvíce vývoj cen v oddíle potravin a nealkoholické nápoje, které po výrazném zvýšení v roce 2008 zaznamenaly ve všech měsících roku 2009 meziroční pokles. Ceny pekárenských výrobků byly nižší než v roce 2008 o 10,1 %, výrobky ve skupině mléko, sýry, vejce o 7,9 %, oleje a tuky o 5,6 %, ovoce o 8,5 %. Významný snižující vliv měly i ceny v dopravě, který byl vyvolán poklesem cen pohonných hmot o 11,8 % a cen automobilů o 9,2 %.³⁷

4.15.1. **Harmonizovaný index spotřebitelských cen v zóně EU 27**

Ve 4. čtvrtletí 2009 došlo v rámci celé EU k pozvolnému zvyšování cenového růstu, i když u řady zemí přetrvával meziroční cenový pokles. Meziroční přírůstek průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) EU27 byl v říjnu 0,5 %, v listopadu podle předběžných údajů zrychlil na 1,0 %. V říjnu a listopadu vzrostly ceny nejvíce v Maďarsku (o 4,2 % resp. 5,2 %). Naopak nejvíce klesly v Irsku – v obou měsících shodně o 2,8 %. Cenový pokles o více než jedno procento nastal v Estonsku a Lotyšsku. V ČR byla v říjnu meziroční změna HICP -0,6 %, v listopadu a prosinci se vrátila do kladných hodnot 0,2 % resp. 0,5 %.³⁷

4.16. **Vývoj inflace v roce 2010**

Průměrná míra inflace v roce 2010 dosáhla 1,5 %, což je hodnota sice vyšší než v roce 2009, kdy byla 1,0 %, avšak z dlouhodobého hlediska se jedná o třetí nejnižší inflaci od roku 1989 (nižší byla kromě roku 2009 pouze v roce 2003 ve výši 0,1 %). Mezi administrativní faktory ovlivňující vývoj spotřebitelských cen v roce 2010 patřilo zejména zvýšení základní i snížené sazby DPH z 19 % na 20 %, resp. z 9 % na 10 %, zvýšení spotřebních daní

---

³⁷ <http://czso.cz>, *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2009 a v roce 2009*, Praha: Český statistický úřad

pohonných hmot, alkoholických nápojů, tabákových výrobků. Na druhé straně působila na vývoj cen snižující se spotřebitelská poptávka vlivem ekonomického vývoje.³⁸

4.17. Inflace v ostatních zemích EU, srovnání

Tabulka č. 8: Vývoj inflace v zemích EU

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU-27	1,7	1,3	1,2	1,9	2,2	2,1	2	2	2,2	2,2	2,3	3,7	1	2,1
Euro-zone (17)	1,7	1,2	1,2	2,2	2,4	2,3	2,1	2,2	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6
Euro-zone (16)	1,7	1,2	1,1	2,2	2,4	2,3	2,1	2,1	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6
Česko	8	9,7	1,8	3,9	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3	6,3	0,6	1,2
Belgie	1,5	0,9	1,1	2,7	2,4	1,6	1,5	1,9	2,5	2,3	1,8	4,5	0	2,3
Bulharsko		18,7	2,6	10,3	7,4	5,8	2,3	6,1	6	7,4	7,6	12	2,5	3
Dánsko	2	1,3	2,1	2,7	2,3	2,4	2	0,9	1,7	1,9	1,7	3,6	1,1	2,2
Estonsko	9,3	8,8	3,1	3,9	5,6	3,6	1,4	3	4,1	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7
Finsko	1,2	1,3	1,3	2,9	2,7	2	1,3	0,1	0,8	1,3	1,6	3,9	1,6	1,7
Francie	1,3	0,7	0,6	1,8	1,8	1,9	2,2	2,3	1,9	1,9	1,6	3,2	0,1	1,7
Irsko	1,3	2,1	2,5	5,3	4	4,7	4	2,3	2,2	2,7	2,9	3,1	-1,7	-1,6
Itálie	1,9	2	1,7	2,6	2,3	2,6	2,8	2,3	2,2	2,2	2	3,5	0,8	1,6
Kypr	3,3	2,3	1,1	4,9	2	2,8	4	1,9	2	2,2	2,2	4,4	0,2	2,6
Litva	10,3	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7	3,8	5,8	11,1	4,2	-1,2
Lotyšsko	8,1	4,3	2,1	2,6	2,5	2	2,9	6,2	6,9	6,6	10,1	15,3	3,3	1,2
Lucembursko	1,4	1	1	3,8	2,4	2,1	2,5	3,2	3,8	3	2,7	4,1	0	2,8
Maďarsko	18,5	14,2	10	10	9,1	5,2	4,7	6,8	3,5	4	7,9	6	4	4,7
Malta	3,9	3,7	2,3	3	2,5	2,6	1,9	2,7	2,5	2,6	0,7	4,7	1,8	2
Německo	1,5	0,6	0,6	1,4	1,9	1,4	1	1,8	1,9	1,8	2,3	2,8	0,2	1,2
Nizozemí	1,9	1,8	2	2,3	5,1	3,9	2,2	1,4	1,5	1,7	1,6	2,2	1	0,9
Polsko	15	11,8	7,2	10,1	5,3	1,9	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2	4	2,7
Portugalsko	1,9	2,2	2,2	2,8	4,4	3,7	3,3	2,5	2,1	3	2,4	2,7	-0,9	1,4
Rakousko	1,2	0,8	0,5	2	2,3	1,7	1,3	2	2,1	1,7	2,2	3,2	0,4	1,7
Rumunsko	155	59,1	45,8	45,7	34,5	22,5	15,3	11,9	9,1	6,6	4,9	7,9	5,6	6,1
Řecko	5,4	4,5	2,1	2,9	3,7	3,9	3,4	3	3,5	3,3	3	4,2	1,3	4,7
Slovinsko	8,3	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5	2,5	3,8	5,5	0,9	2,1
Slovensko	6	6,7	10,4	12,2	7,2	3,5	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9	0,7
Španělsko	1,9	1,8	2,2	3,5	2,8	3,6	3,1	3,1	3,4	3,6	2,8	4,1	-0,2	2
Švédsko	1,8	1	0,5	1,3	2,7	1,9	2,3	1	0,8	1,5	1,7	3,3	1,9	1,9
Velká Británie	1,8	1,6	1,3	0,8	1,2	1,3	1,4	1,3	2,1	2,3	2,3	3,6	2,2	8,6

Pramen: Eurostat

V tabulce č. 8 můžeme přehledně vidět, jak se vyvíjela inflace v Evropské unii od roku 1997 až do současnosti. V Evropské unii jako celku se inflace vyvíjela celkem rovnoměrně, většinou kolem 2%. Výjimkou byl rok 2008, kdy začínala celosvětová hospodářská krize a před ní v mnoho státech EU inflace stoupla. Dá se říci, že v EU15 se inflace vyvíjela inflace stabilně. Avšak v mnoho zemích EU12 byla inflace zpočátku velice vysoká. Můžeme generalizovat, že čím dále jdeme východním směrem, tím se inflace stává nestabilnější.

³⁸ <http://czso.cz>, *Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2010 a v roce 2010*, Praha: Český statistický úřad

Co se týče nových států EU přistoupivších po roce 2004, byla česká inflace jedna z nejnižších. Většina států tzv. „východního bloku“ se setkala s pádivou inflací, např.: Litva, Maďarsko, Polsko a Bulharsko. Rumunsko dokonce zažilo i hyperinflaci, se kterou se ale muselo vyrovnat, jelikož tento jev byl pro vstup do EU nepřístupný. Dále i Lotyšsko, Estonsko, ba dokonce i Slovensko, se během těchto let setkala s pádivou inflací.

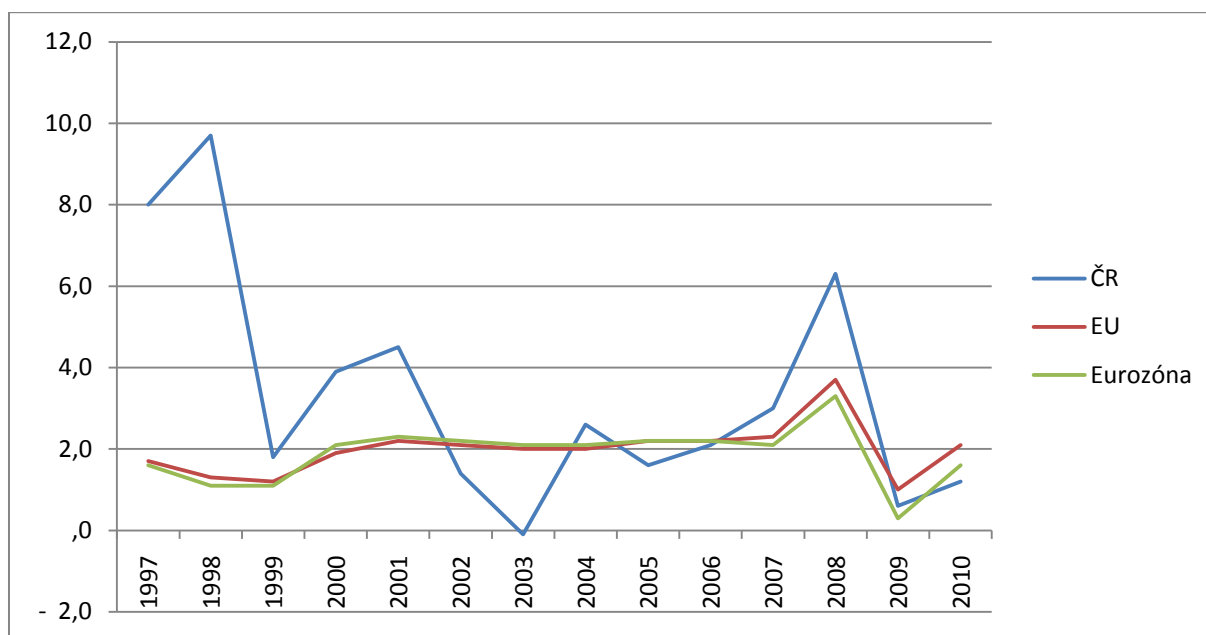
V zemích staré Evropské unie byla v 70. letech inflace také poměrně vysoká, a to ve v průměru 10,6%. V 80. letech minulého století se už ale dostala na průměrnou hodnotu 6,6%. Inflace těchto států začala nejvíce klesat až v období 90. let. Nejnižší inflaci zažila „stará“ Evropská unie v roce 1998, kdy tehdy dosáhla svého minima 1,2%.

Dalším faktem evropské integrace a také faktem cenové stability byl stav třetího stádia měnové unie a s tím spojené přijetí společné evropské měny – Eura. Mezi zakládající země patřili: Finsko, Irsko, Portugalsko, Španělsko, Francie, Belgie, Holandsko, Lucembursko, Německo, Rakousko, Itálie. Tyto měny vzaly za svou měnu Euro již v roce 1999. Dále Řecko, které se připojilo k měnové unii v roce 2001. Všechny tyto státy vydaly své bankovky a mince v roce 2002. Další přistoupivší do Eurozóny bylo Slovinsko (2007) a stalo se tak prvním státem „východního bloku“, který se plně integroval do Evropské unie. Další byly státy Malta a Kypr, které přijaly Euro v roce 2008, Slovensko v roce 2009 a zatím posledním členem bylo Estonsko, které přijalo Euro letošního roku (2011). Inflace se v těchto zemích udržuje celkově na stejné úrovni kolem 2%. Pakt stability pro přijetí Eura tímto říká, že nově přistupující stát nesmí průměrnou roční inflaci překročit o 1,5% od tří států s nejnižší mírou inflace.

V poslední době přistoupila Evropská centrální banka k více úpravám úrokových sazeb. Do roku 2008 došlo k průběžnému navyšování základních úrokových sazeb. Hlavním důvodem tohoto kroku byla pomalu ale jistě vzrůstající tendence inflace, která se již od počátku vzniku Eurozóny držela nad svým inflačním cílem ve výši 2%. Nejvyšší míru inflace v roce 2007, tedy v roce před krizí, vykazovaly tyto státy: Slovinsko (3,8%), Řecko (3%) a Irsko (2,9%). Nejpomaleji potom rostly spotřebitelské ceny na Maltě (0,7%), shodně ve Finsku a Francii (1,6%) a v Dánsku (1,7%).

Česká inflace by s výše uvedenou podmínkou nemělo problémy, jelikož se udržuje okolo průměru EMU. Výjimkou byl pouze rok 2008, ve kterém se v ČR dostala až na dvojnásobek inflace v EU. Proč tomu tak bylo, bylo již řečeno v kapitole 4.14.

Graf č. 11: Inflace České republiky, Evropské unie a Eurozóny

4.18. Vývoj inflace v ČR v současné době

Meziroční míra inflace v Česku v lednu zpomalila růst na 1,7 procenta po prosincovém zvýšení o 2,3 procenta. Ve srovnání s prosincem spotřebitelské ceny stouply o 0,7 procenta, což byl nejnižší lednový meziměsíční růst cen od roku 2005. Zpomalení meziročního cenového růstu nastalo ve většině oddílů spotřebního koše vlivem výrazného zvýšení cen u některých položek v lednu 2010.

Podle hlavního ekonoma Raiffeisenbank Pavla Mertlíka se očekávaný "útok" regulovaných cen a cen potravin na cenovou hladinu zatím nekonal. "Přesněji řečeno: růst regulovaných cen byl nižší než očekávaný, ceny potravin naopak spíše klesaly a pozitivně na cenovou hladinu zapůsobily lednové výprodeje. Tady se asi podepsaly slabé tržby o Vánocích - obchodníkům zřejmě zbylo hodně sezonního zboží," prohlásil Mertlík.

Růst cen alkoholických nápojů zmírnil na 2,4 procenta z 5,8 procenta v prosinci. Ceny a doplatky léčiv byly vyšší o 5,2 procenta. V oddíle doprava zmírnil růst cen pohonných hmot na 11,1 procenta. Ceny stravovacích služeb meziročně vzrostly o 1,6 procenta. Z potravin zpomalil především výrazný prosincový růst cen zeleniny o 34 procent na 12,7 procenta v lednu.

Největší vliv na zvýšení celkové úrovně spotřebitelských cen měly podle statistiků nadále ceny v oddíle potravin a nealkoholické nápoje a v lednu i ceny bydlení, a to i přes zpomalení jejich růstu. Vyšší než loni byly zejména ceny běžného pečiva o 10,6 procenta,

mouky o 27,9 procenta, mléka o 10,8 procenta, másla o 15,1 procenta, jedlých olejů o 20,6 procenta, ovoce o 13,6 procenta, brambor o 58,2 procenta a kakaa o 18,2 procenta.

V bydlení vzrostly ceny elektřiny o 4,8 procenta, zemního plynu o 9,2 procenta, tepla a teplé vody o 2,9 procenta, vodného a stočného shodně o 6,1 procenta. Čisté nájemné se zvýšilo o 2,3 procenta, v tom regulované nájemné vzrostlo o 6,3 procenta a tržní o 0,6 procenta.

Nižší než loni byly naopak ceny oděvů o 3,8 procenta a obuvi o 3,4 procenta. Ceny přístrojů a spotřebičů pro domácnost klesly o tři procenta, ceny audiovizuálních a fotografických zařízení a zařízení pro zpracování dat o 9,5 procenta a ceny mobilních telefonů o 12,5 procenta.³⁹

4.19. Vývoj inflace v EU v současné době

Meziroční míra inflace v Eurozóně byla v únoru 2011 2,4% a vzrostla tak o 0,1% z lednových hodnot. Co se týče celé Evropské unie, byla inflace v únoru 2011 2,8% a tím se, v porovnání s lednovými hodnotami, nezměnila.

Nejnižší meziroční míru inflace z členů EU měly v únoru 2011: Irsko (0,9%), Švédsko (1,2%) a Francie (1,8%). Nejvyšší inflace panovala v Rumunsku (7,6%), Estonsku (5,5%) a v Bulharsku (4,6%).

Nejnižší 12-ti měsíční průměrnou inflaci do února 2011 byla registrována v Irsku (-1,1%), Litvě (0,0%) a v Holandsku (1,2%). Na druhou stranu nejvyšší byl průměr v Rumunsku (6,5%), Řecku (5,0%) a v Maďarsku (4,4%).

Co se týče eurozóny, nejvíce se na únorové inflaci podílela doprava (5,7%), bydlení (4,9%) a alkoholu a tabákových výrobků (3,5%), zatímco například odívání (-2,6%), komunikace (-0,4%) a rekreace a kultura (0,0%) sráželi únorovou inflaci.

---

³⁹ <http://www.ihned.cz>, *Inflace zůstala za odhady. Ceny vzrostly méně, než se čekalo*, Economia, a.s.

5. Vývoj inflace EU vs. Čína a USA

V této kapitole porovnáme vývoj inflace třech největších ekonomik světa.

Čína nedávno dostihla Japonsko, co do velikosti ekonomiky, a je tím pádem druhá největší ekonomika světa. Očekává se, že do roku 2015 bude Čínská ekonomika na polovině cesty k ekonomice USA, avšak dneska je teprve na 1/3. Dokonce se počítá s tím, že do roku 2027 dožene ekonomiku USA. Co se týče srovnání EU s těmito státy, je to poněkud složitější. Ne v mnoho celosvětových srovnání se Evropská unie vyznačuje jako jeden stát. Avšak velikostí celé EU by se dala zařadit na druhé místo.

Všechny tři z těchto ekonomik se prošly různým historickým vývojem a stále dalším odlišným vývojem procházejí. Tudíž dělat srovnání vývoje inflace těchto států můžeme přirovnat ke srovnání jablek a hrušek. Avšak přesto můžeme tuto inflaci porovnat a graficky znázornit a zjistit, zda mají tyto země podobný inflační vývoj.

5.1. Čína

Na konci 90. let a začátkem nového tisíciletí klesala podstatně míra inflace v mnoha rozvíjejících a industrializovaných ekonomikách po několik let. Inflační tlaky byly tak nízké, že státy, jako je Japonsko a Čína, zažily deflaci. Mnoho dalších států bylo také ohroženo deflací a tudíž i nadměrnými kapacitami a nízkými úrokovými mírami. Při tehdejšímu vzniku deflačních tlaků v několika zemích se poukazovalo na Čínu a prohlašovalo, že Čína exportovala deflaci do zbytku světa. Jedním z argumentů bylo, že Čína na počátku svého ekonomického rozkvětu v 90. letech disponovala takovými nadměrnými kapacitami ve výrobním sektoru, že tyto kapacity později tlačily ceny výrobků směrem dolů. Spolu s tímto rostl rapidně čínský podíl na světovém globálním obchodu. Tato deflace byla propagována do celého světa srze čínský export. Dalším společným argumentem bylo, že Čína propojila svůj Jüan s americkým dolarem na takové úrovni, že exportované zboží bylo pro celý svět velice levné. Načež na amerických trzích a následně i v Evropě docházelo díky levnému zboží z Číny k deflaci. Čínská deflace skončila v roce 2003. Čínská poptávka rostla a tím rostl i dovoz do Číny.⁴⁰

V současnosti se ekonomové bojí čínské ekonomiky a bojí se, že se lehce podlehne různým spekulativním nátlakům. Za poslední rok vzrostla inflace o 5,1% a Čína tímto vzbuzuje opět strach. Největším problémem jsou potraviny, které tvoří až ¾ celé inflace. Jenom za rok 2008 vyhnala míra inflace potravin až o 8%, která byla příčinou výpadku

---

⁴⁰ TARHAN F., LUKE W., *Does inflation in China affect the United States and Japan*, 28 s.

dodávek potravin. V roce 2010 již nebyly tyto výpadky příliš časté, avšak v zimě Čína trpěla krutými mrazy a v létě povodněmi. Dalším problémem roku 2007 a 2008 byl respirační a reprodukční syndrom prasat, který vyhnal ceny vepřového do vysokých čísel. Avšak příčinou inflace v potravinách není ani tak snížená nabídka, jako spíše zvýšená poptávka čínských domácností, které velice rychle bohatnou a můžou tedy za maso vydávat mnohem více prostředků. Inflace by nerostla příliš, pokud by lidé omezili výdaje za něco jiného. Toto zapříčiňuje růst cen pouze v jedné oblasti oproti oblastem jiným. Pokud by inflace byla zapříčiněna pouze na straně poptávky, měla by se v budoucnosti ustálit. Problém by potom nastal, pokud by nastal šok na straně nabídky, například na straně zvýšení mezd. To by mohlo zapříčinit inflační spirálu.

Tabulka č. 9: Vývoj inflace v Číně

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
3,1	3,4	6,4	14,7	24,1	17,1	8,3	2,8	-0,8	-1,4	0,4

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0,7	-0,8	1,2	3,9	1,8	1,5	4,5	4,9	-0,7	5,1

5.2. USA

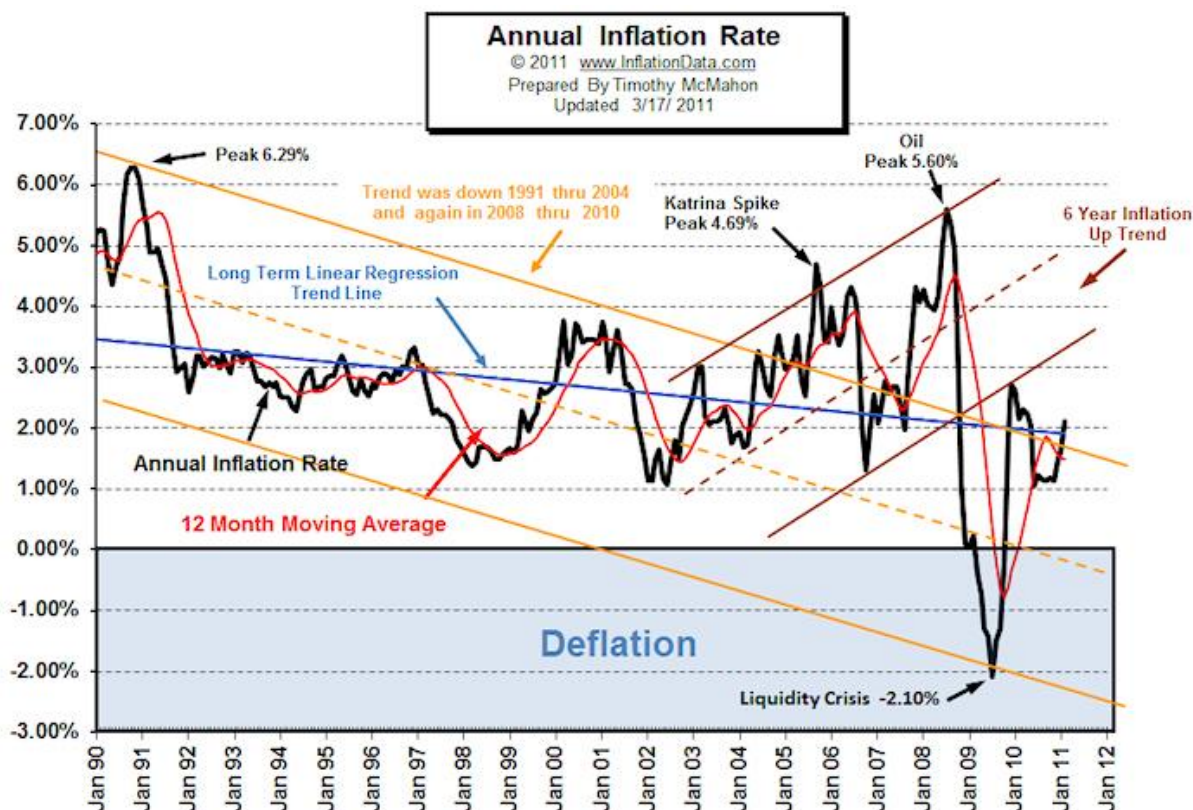
Inflace se v USA měří a statisticky vykazuje od roku 1913. Míra inflace se měří z indexu spotřebitelských cen (CPI-U), který je sestaven úřadem práce (Bureau of Labor Statistics). Ten je sestavován dle základního období roku 1982. Pokud tedy uvidíme index: CPI 195, znamená to, že index vzrostl o 95% oproti roku 1982.

Inflace se v USA, od svého počátku měření, vyvíjí rovnoměrně. Dá se říci, že ekonomika USA, je v dlouhodobějším horizontu nejstabilnější na světě. Samozřejmě, že i v cenové hladině USA byly období pádivé inflace, které však většinou neměly dlouhého trvání. USA nezažily od dob měření stav hyperinflace. Průměrná roční inflace měřené od roku 1913 je pouze 3,37%.

V polovině roku 2002, na dnu recese, byla zaregistrována nejnižší inflace od počátku nového tisíciletí, a to 1,07%. Od tohoto okamžiku se odrazila ode dna a skončilo tak období deflace. Dále se až do roku 2008 se inflační trend trvale zvyšoval. Spotřebitelské ceny se začaly zvyšovat hlavně kvůli zvýšené nabídce peněz Americkou centrální bankou. Jedinou výjimkou monetární politiky, která zvyšovala růst, bylo přerušeno dodávek surovin, kvůli hurikánu Katrina, která uměle zvedla inflaci až na 4,69%, což bylo ihned následováno

odpovídajícím poklesem inflace. V návaznosti na Katrinu, kdy inflace dosáhla svého vrcholu, byl tzv. „oil peak“, který kvůli ropné krizi vyhnal uměle inflaci až na 5,6%. Po tomto krátkém období inflace opět prudce klesla a vrátila se do rovnováhy v okolí regresní přímky, která ukazuje trend, viz obr. č. 2.

Obrázek č. 2: Vývoj inflace USA

Pramen: www.inflationdata.com

Modrá trendová linie nám ukazuje, jak se v průběhu času, v našem případě od roku 1990 vyvíjel trend inflace. Na obrázku můžeme vidět, že trend mírně klesá ze 3,5% v roce 1990 až na 1,9% v roce letošním. Obrázek ukazuje i vrcholy způsobené Katrinou, nebo ropnou krizí. Lze také vidět, jak tato bublina rychle praskla a inflace začala prudce klesat. Dále také ukazuje střed krize likvidity (Liquidity Crisis) v polovině roku 2009, kdy zkolaboval trh s bydlením na akciových trzích a následné snížení nabídky peněz a vrhnul USA do období deflace. Minimum bylo v červenci 2009, a to -2,1%. Po stimulu bilionu dolarů se inflace

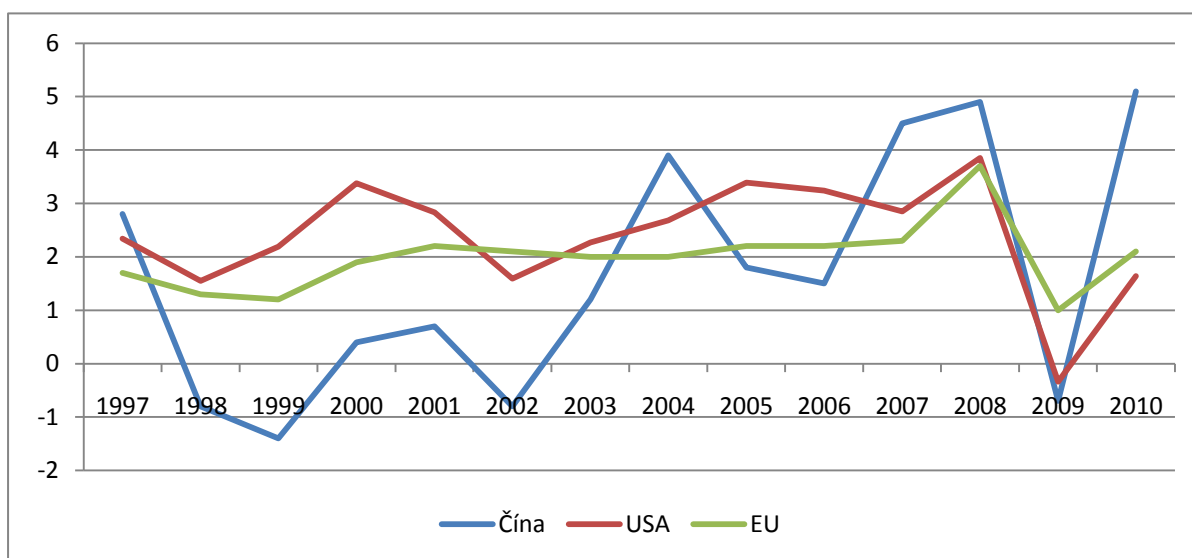
zvedla nad svůj trend. Toto však netrvalo dlouho a inflace opět klesla. Poté přišel druhý Bernankeho QE2 finanční stimuly Bernankeho a inflace se opět vrátila nad svůj trend.

Tabulka č. 9: Vývoj inflace v USA

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2,3	1,6	2,2	3,4	2,8	1,6	2,3	2,7	3,4	3,2	2,9	3,9	-0,3	1,6

5.3. Porovnání inflace Číny, USA a EU

Graf č. 12: Inflace Číny, USA a EU od roku 1997 do 2010

5.4. Shrnutí

Z grafu lze usoudit, že USA a EU mají v průměru stabilní míru inflace. U Evropské unie je se pohybuje kolem 2% a je celkově stabilnější, v USA v průměru okolo 2,7%. Inflace Číny byla v tomto měřeném období celkově nestabilní s velkými výkyvy. Pokud porovnáme inflaci EU a USA, můžeme vypočítat, že v období od roku 1997 do roku 2008, se inflace pohybovala s malým zpožděním ze strany EU. Výjimkou byl rok 2002, kdy nastala, po zhroucení internetové bubliny, v USA recese, která se do Evropy nedostala. Vývojový trend od počátku celosvětové krize byl stejný. I u Čínské lidové republiky se zdá, že kopíruje výkyvy USA a EU, avšak dosti zvýšenou intenzitou. To je dáno zejména vysokým hospodářským růstem a také nestabilitou čínského systému.

6. Závěr

Inflace je těžko definovatelný a vysvětlitelný jev. Ani v dnešní době se ekonomové nemohou shodnout na jejím vzniku a průběhu. Inflace je ovšem významným makroekonomickým jevem, který je nezbytné sledovat a vhodnými prostředky korigovat, aby nedošlo k výraznějšímu vychýlení od normálních hodnot. Volba vhodných prostředků pro udržení inflace není jednoduchá. Nejjistějším prostředkem pro udržení inflace ve stanovených mezích je co nejpřesnější určení jejího důsledků pro ekonomiku.

Česká republika byla až do doby centrálně plánované ekonomiky jedním z nejvyspělejších států světa. Bohužel, změna nastala po 2. světové válce, kdy, tehdy Československo, přešlo na centrálně plánovanou ekonomiku. V průběhu tohoto období byla inflace za pomoci mnoha regulací udržována uměle na nulové úrovni. Tím se také nejvíce projevovala potlačená inflace. To se samozřejmě negativně projevilo i na dalších národohospodářských ukazatelích. Zvrat přišel až koncem 80. let minulého století, ve kterém padla pomyslná železná opona a Evropa se začala opět spojovat. Česká republika, respektive celý východní blok, začal ekonomicky výrazně zaostávat za „západním světem“. Přechod k tržní ekonomice byl pro českou ekonomiku obrovským zvratem a také obrovskou příležitostí. Díky propracovaným strategiím byla Česká republika nejlépe připravenou zemí z bývalého východního bloku. Ovšem tyto strategie, které mimo jiné obsahovaly deregulaci cen, přinesly i obavy z neúnosného zvýšení inflace. První inflační šok, který nastal v roce 1991 (inflace tehdy dosáhla 54%) se podařilo překonat, stejně jako druhý inflační šok, který byl důsledkem změny daňové soustavy v roce 1993. Přes tyto dva šoky si ČR udržovala v následujících letech inflační růst okolo 10%, což bylo nejméně ze zemí bývalého Východního bloku. V roce 1998 zavedla ČNB cílování inflace. Tento krok vedl ve svém důsledku k přijetí České republiky do EU, protože se podařilo dostat inflaci do pásma evropského průměru. V roce 2002 a 2003 česká inflace klesla dokonce pod průměr ostatních států EU.

Po vstupu do EU panovaly další obavy z vývoje cen, které se ovšem nenaplnily. Inflace se stále držela okolo evropského průměru. Díky tomuto trendu je pravděpodobné další směřování ČR. Tím je přijetí Eura a vstup do Eurozóny, čímž by se Česká republika plně integrovala do EU. Tento cíl je ovšem v dnešní době krajně nejistý, neboť ještě nebyl stanoven žádný termín pro přijetí Eura. ČR se ještě ani nezapojila do systému ERM II., ve kterém je nutné setrvat minimálně dva roky. Kromě toho je nezbytné splnit Maastrichtská kritéria, která obsahují, mimo jiné, podmínku udržet inflaci maximálně o 1,5% vyšší, než je inflační průměr tří členských zemí EU s nejnižší inflací. Česká republika od svého vstupu do

EU tuto podmínku plní, nicméně není vyloučeno, že se jí podaří udržet i do budoucna. Dalším problémem se, v současné době, stává i veřejný deficit, který ČR zatím neplní, ale měl by být splněn do roku 2013.

7. Seznam literatury

HELÍSEK, M. Základy makroekonomie. Vydání: první. Praha: Eupress Vysoká škola finanční a správní, 2004. - 91 s. ISBN 80-86754-18-9

HELÍSEK, M. Makroekonomie – základní kurs. Vydání: druhé. Slaný: Melandrium, 2002 ISBN 80-86175-25-1. 203 a 204 s.

KLÍMA, J. Makroekonomie. Vydání: první. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86851-27-3, 144 s.

KRIŽANOVIČ, Ondřej. Inflace v ČR (před a po vstupu do EU). Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Katedra ekonomických teorií, 2009. 52 s. Vedoucí bakalářské práce Doc. Ing. Alexandr Soukup, CSc.

PAVELKA, T. Makroekonomie – základní kurs. Vydání: třetí. Melandrium, 2007 ISBN 80-86175-58-4. 278 s.

SAMUELSON, P. A. Ekonomie. Vydání: druhé. Praha: Svoboda, 1995, 1 011 s.

ŠTERN, V., Inflace v ČR (před a po vstupu do EU). Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Katedra ekonomických teorií, 2008. 81 s. Vedoucí diplomové práce Doc. Ing. Alexandr Soukup, CSc

TARHAN Feyzioglu, LUKE Willard. Does inflation in China affect the United States and Japan?. International Monetary Fund, 2006. 28 s. ISBN 978-1-45186-296-6

VEVERKA, J., Inflace, ceny, budoucnost a my, Praha: Kala, 1991. ISBN 80-900088-8-7, 35 s.

Česká národní banka [online]. 2003-2011 [cit. 2011-03-21]. Cílování inflace v ČR. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html>.

Česká národní banka [online]. 2003-2011 [cit. 2011-03-21]. Komentář ČNB ke zveřejněným údajům o vývoji inflace v lednu 2007. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/stanoviska/stanoviska_2007/07_inflace_leden.html>.

Česká národní banka [online]. 2003-2011 [cit. 2011-03-21]. Komentář ČNB ke zveřejněným údajům o vývoji inflace v lednu 2008. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/stanoviska/stanoviska_2008/08_01_inflace.html>.

Česká národní banka [online]. 2003-2011 [cit. 2011-03-21]. Výroční zpráva ČNB 2007 [pdf]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2007.pdf>.

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Harmonizovaný index spotřebitelských cen – všechny položky, Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/ode/tab/cp000.htm>>.

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2004 a v roce 2004, Dostupné z WWW:
< <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc011005analyza05.doc>>.

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2005 a v roce 2005, Dostupné z WWW:
< <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc010906analyza06.doc>>.

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2006 a v roce 2006, Dostupné z WWW:
< <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc010907analyza07.doc>>.

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2007 a v roce 2007, Dostupné z WWW:
< <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc010908analyza08.doc>>.

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2008 a v roce 2008, Dostupné z WWW:
< <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc010909analyza09.doc>>.

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2009 a v roce 2009, Dostupné z WWW:
< <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc011110analyza10.doc>>.

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 4. čtvrtletí 2010 a v roce 2010, Dostupné z WWW:
< <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc011011analyza11.doc>>.

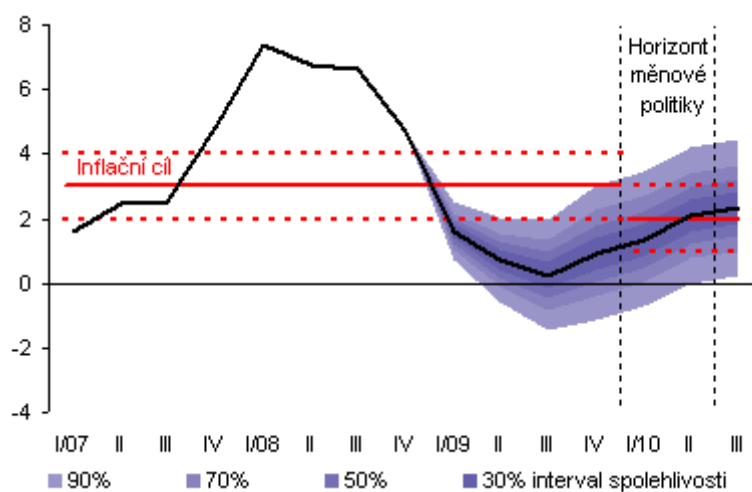
Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-03-21]. Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2008, Dostupné z WWW:
< <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc010909.doc>>.

Economia, a.s. [online]. 1996-2011 [cit. 2011-04-04]. Inflace zůstala za odhady. Ceny vzrostly méně, než se čekalo, Dostupné z WWW: < <http://ekonomika.ihned.cz/c1-49958660-inflace-zustala-za-odhady-ceny-vzrostly-mene-nez-se-cekalo>>.

8. Přílohy

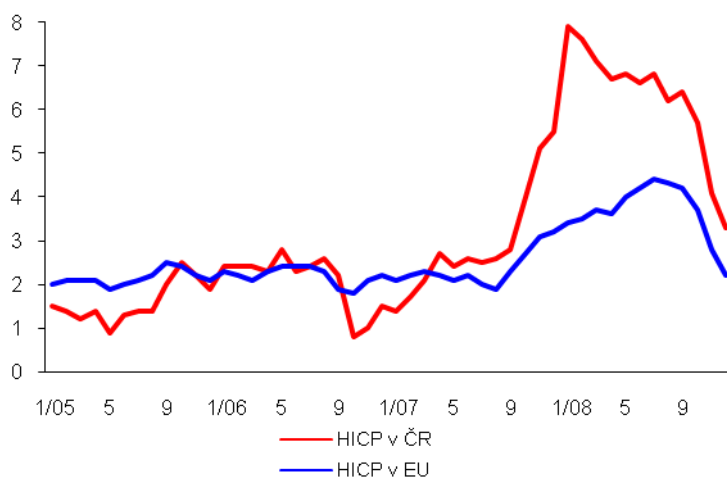
Příloha č. 1 – Prognóza inflace na horizontu měnové politiky

ukazatel	horizont	ve výši
meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen	1.čtvrtletí 2010	1,4%
	2.čtvrtletí 2010	2,1%

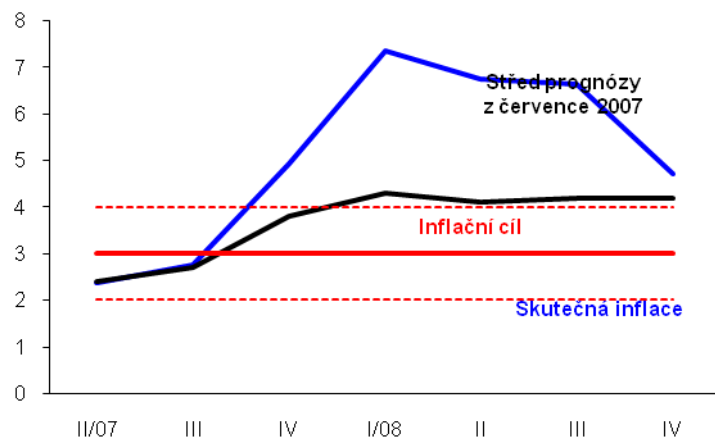
Příloha č. 2 – Vývoj HICP v EU a v ČR (4. čtvrtletí 2008)

(Poslední známá data)

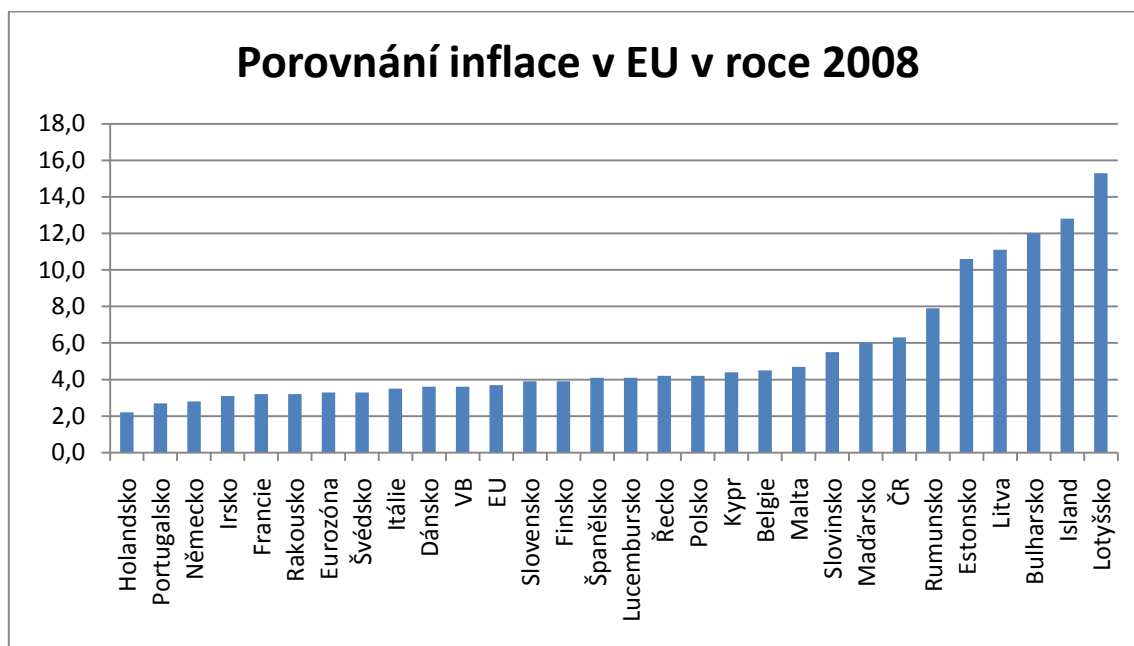

Příloha č. 3 – Srovnání prognózy a skutečného vývoje inflace (4. čtvrtletí 2008)

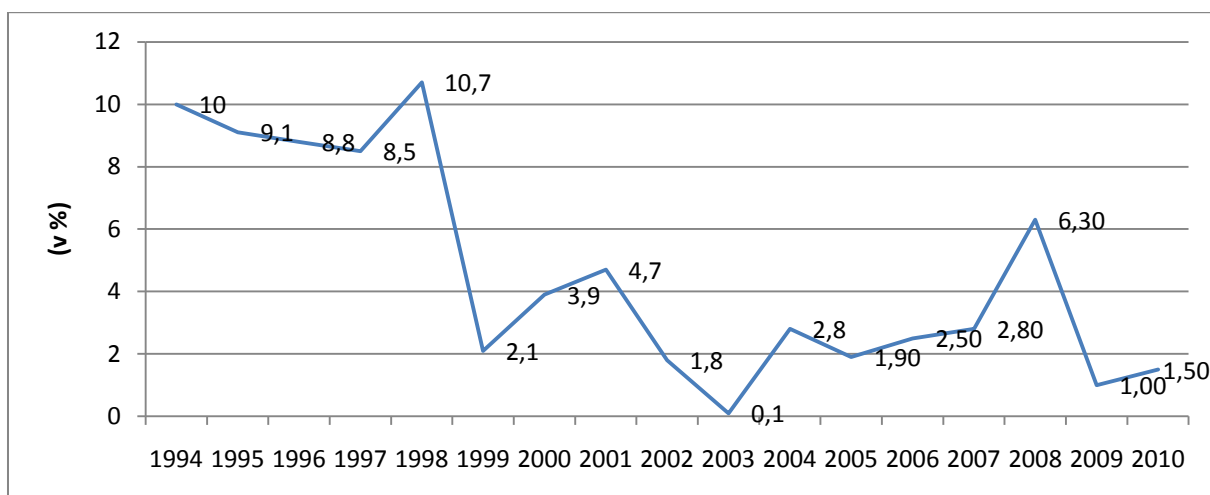
(Poslední známá data)

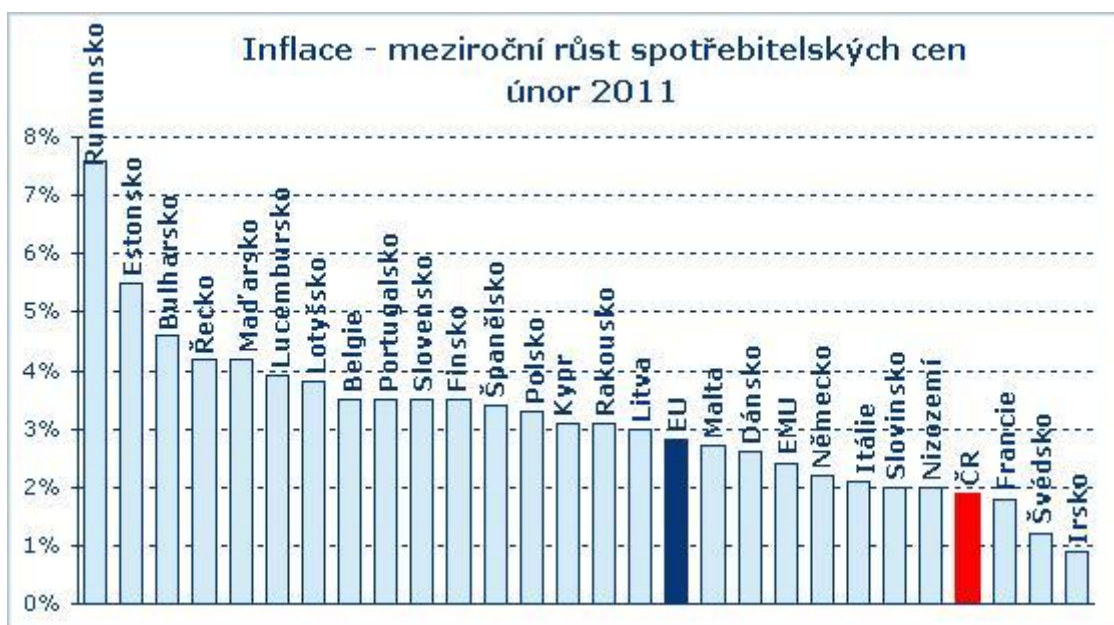
Příloha č. 4 – Porovnání inflace EU v roce 2008

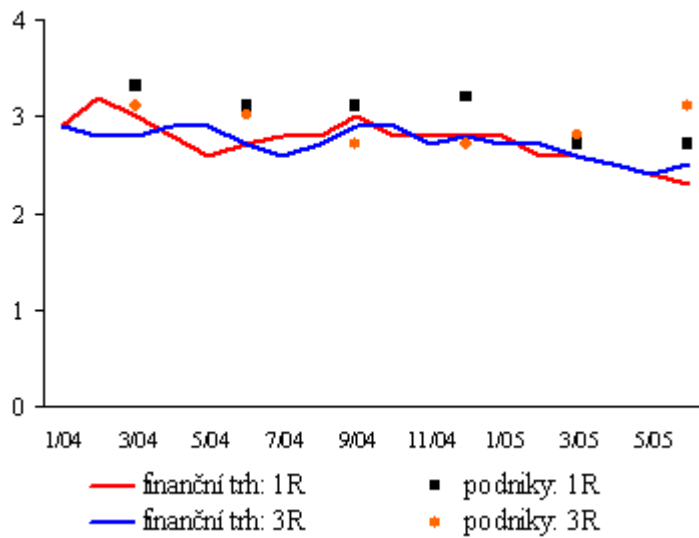
Příloha č. 5 – Vývoj inflace v ČR od roku 1994 po současnost

Příloha č. 6 – Meziroční růst spotřebitelských cen v únoru 2011

Příloha č. 7 – Inflační očekávání nebyla ovlivněna vstupem do EU (v %)

Příloha č. 8 – HICP – měsíční data, porovnání střední Evropa

